

Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna

— En kartläggning 2017

FÖRORD

Folkbildningen är landets största kulturarena och en stor uppdragsgivare och arbetsmarknad för landets kulturarbetare. Tack vare den geografiska spridningen kan folkbildningen säkra tillgången till kultur och kulturkompetens i hela landet och i olika grupper av befolkningen.

Det här är något som landets regioner sätter värde på.

Kartläggningen Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna visar att studieförbund och folkhögskolor uppmärksammas i alla regionala kulturplaner 2017. Här beskrivs folkbildningen som samverkanspart, arrangör och infrastruktur inom kulturområdet. Folkbildningens inriktning mot eget deltagande, amatörkultur och deltagarkultur hålls fram, och folkhögskolornas estetiska utbildningar presenteras både som delar i det regionala kulturlivet och som betydelsefulla för den regionala utvecklingen.

Samtidigt är det inte alltid lätt för regionerna att få till ett fungerande samråd med folkbildningen eller med övriga delar av det civila samhället. Myllret och mångfalden är svårgripbar.

Studieförbund och folkhögskolor hör ihop organisatoriskt med hundratals av det civila samhällets organisationer och samarbetar lokalt med tiotusentals föreningar. Rapporten lyfter fram att det finns en ambition om ökad samverkan och koordinering mellan olika delar av det regionala kulturlivet – där folkbildningen och civilsamhället ges mer framträdande roller.

Det är Thomas Östlund (Thomas Östlund Produktion) som har genomfört kartläggningen och skrivit rapporten på uppdrag av Folkbildningsrådet.

Stockholm i februari 2018

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

SAMMANFATTNING

- Syftet med kartläggningen är att klargöra i vilken omfattning och på vilket sätt som studieförbund och folkhögskolor beskrivs i de regionala kulturplanerna samt att beskriva folkbildningens eventuella medverkan i processen med att ta fram planerna. Det empiriska underlaget utgörs av 20 regionala kulturplaner och fem intervjuer med tjänstepersoner i fem regioner.
- Rapporten innehåller korta sammanfattningar av samtliga kulturplaner och av dessa framgår att folkhögskolor och studieförbund finns med i samtliga planer, ofta med egna avsnitt/kapitel.
- Kulturplanerna ger uttryck för en mycket positiv bild av svensk folkbildning och dess betydelse för kulturlivet. Däremot är det få kulturplaner som innehåller mer ingående analyser för folkbildningens förutsättningar att leva upp till förväntningarna.
- Det mest frekventa sätt på vilket folkbildningsorganisationerna förekommer i kulturplanerna är som potentiella eller befintliga samverkansparter inom olika kulturområden.
- I den mån kulturplanerna innehåller mål och prioriteringar om folkbildningen, så är det ofta frågan om att studieförbundens och folkhögskolornas egna mål återges. I en del fall riktas också mål till regionen som berör folkbildning, som då ofta handlar om att regionen ska verka för ökad samverkan med folkbildningen.
- Folkhögskolor och studieförbund beskrivs i vissa planer som en del av regionens kulturella infrastruktur. Deras betydelse som kulturarrangörer lyfts fram – särskilt på mindre orter och i landsbygd. Studieförbundens samarbete med, och stöd till, lokalt föreningsliv framhålls.
- Folkhögskolornas estetiska kurser lyfts särskilt fram som betydelsefulla. Dessa fungerar i en del regioner som nav/centrum för olika kulturområden.
- Frågor om amatörkultur, kulturutövande och deltagarkultur ges ingen framträdande roll i kulturplanerna. Men där dessa perspektiv förekommer, görs ofta kopplingar till den verksamhet som bedrivs inom folkbildning och civilsamhälle.

- Den samrådsprocess som föregått kulturplanerna redovisas översiktligt i planerna. Här framgår att folkbildningen, med något undantag, medverkat i samrådsprocessen. Det är uppenbart att regionerna uppfattar samråd med folkbildningen och civilsamhället som ett utvecklingsområde, där olika metoder prövas och där mål om förbättringar formuleras i planerna. Formerna för samverkan varierar. Länsbildningsförbunden har i allmänhet en central roll som folkbildningens samlande företrädare.
- Folkbildningens närvaro i kulturplanerna kan analyseras utifrån begreppen beskriva, positionera, samråda och involvera. Man kan tänka sig dessa begrepp som en utvecklingslinje – och som ett sätt att förstå folkbildningens inkludering i en regional kulturpolitisk kontext.
- Avslutningsvis lyfts i rapporten några utmaningar fram inför framtiden. De berör frågor om utvecklade samrådsformer, förutsättningar för samverkan, folkbildningens regionala kapacitet och förmåga samt regionala strategier för folkbildningens och civilsamhället vidgade involvering i det regionala kulturlivet.

INNEHÅLL

1. Inledning och bakgrund	7
1.1. Syften och avgränsningar	7
1.2. Rapportens disposition.....	7
1.3. Metod	8
1.4. Kultursamverksansmodellen	9
1.5. Svensk folkbildning	10
2. Folkbildningen i 20 regionala kulturplaner – region för region	16
2.1. Blekinge län.....	16
2.2. Dalarnas län	17
2.3. Gotlands län.....	18
2.4. Gävleborgs län	19
2.5. Hallands län.....	20
2.6. Jämtlands län	21
2.7. Jönköpings län.....	22
2.8. Kalmar län.....	22
2.9. Kronobergs län	23
2.10. Norrbottens län.....	24
2.11. Skåne län	25
2.12. Sörmlands län.....	27
2.13. Uppsala län.....	27
2.14. Värmlands län.....	28
2.15. Västerbottens län	29
2.16. Västernorrlands län	30
2.17. Västmanlands län	31
2.18. Västra Götalands län.....	32
2.19. Örebro län	33
2.20. Östergötlands län	34

3. Folkbildningens närvaro i de regionala kulturplanerna	36
3.1. Folkbildningen finns med.....	36
3.2. Bilden av folkbildningen	37
4. Samråd	47
4.1. Samrådsprocessen i kulturplanerna.....	48
4.2. Former för samråd	48
4.3. Innehållet i samråden.....	50
4.4. Vem som representerar folkbildning och civilsamhälle – Länsbildningsförbundens roll	50
4.5. Samråd – ett utvecklingsområde	52
5. Slutsatser och utmaningar	54
5.1. Folkbildningens närvaro i kulturplaner – fyra perspektiv	54
5.2. Höga förväntningar – oklara förutsättningar	58
5.3. Några utmaningar	58
5.4. En blick mot framtiden.....	60
Referenser	62

1. Inledning och bakgrund

År 2010 infördes den så kallade kultursamverkansmodellen. Reformen innebär ett nytt sätt att fördela statliga anslag till regional kulturverksamhet. För att få anslag ska landsting/regioner upprätta treåriga kulturplaner.

Folkhögskolor och studieförbund omfattas inte av kultursamverkansmodellen, men bedriver en omfattande kulturverksamhet i hela Sverige. Den här kartläggningen handlar om i vilken omfattning, och på vilket sätt, studieförbund och folkhögskolor beskrivs i de regionala kulturplanerna. Särskild uppmärksamhet ägnas åt det samråd med civilsamhället som enligt staten ska ske i samband med att kulturplanerna upprättas.

1.1. Syften och avgränsningar

Det övergripande syftet med kartläggningen är att:

- klargöra i vilken omfattning och på vilket sätt som studieförbund och folkhögskolor beskrivs i de regionala kulturplanerna
- beskriva folkbildningens eventuella medverkan i processen med att ta fram regionala kulturplaner

Till varje syfte finns mer specifika frågeställningar som legat till grund för datainsamling och analysarbete. Dessa tydliggörs av resultatredovisningen.

Kartläggningen handlar om folkbildningens plats i de regionala kulturplanerna och om samverkansprocessen med folkbildningen. Den behandlar alltså inte kultursamverkansmodellen i sin helhet eller dess konsekvenser för folkbildning och civilsamhälle. Ambitionen är inte heller att ge en totalbild av de kontaktytor och relationer som finns mellan regioner och folkbildningsorganisationer.

Kartläggningen beskriver kulturplanerna 2017. Den ger inte underlag för en analys av hur folkbildningens roll utvecklats över tid.

1.2. Rapportens disposition

Rapporten inleds med en redovisning av de empiriska källor som ligger till grund för arbetet. Därefter beskrivs kortfattat kultursamverkansmodellen

och svensk folkbildning. I kapitel 2 sammanfattas, region för region, hur folkhögskolor och studieförbund behandlas i de 20 aktuella kulturplanerna. Därefter följer resultatredovisningen i kapitel 3 och 4. Rapporten avslutas i kapitel 5 med ett antal sammanfattande slutsatser och utmaningar kring folkbildningens kulturpolitiska roll i ett regionalt perspektiv.

1.3. Metod

Kartläggningens empiriska underlag utgörs främst av de 20 regionala kulturplaner som var giltiga i oktober 2017.¹ Förekomsten av folkhögskolor, studieförbund och folkbildning har identifierats, analyserats och grupperats. Det gör det möjligt att ge en bild av i vilken omfattning och på vilket sätt som folkbildningsorganisationerna behandlas i planerna.

Ett av syftena med kartläggningen handlar om det samråd med civilsamhället som ska ske i samband med att kulturplanerna upprättas. Som ett komplement till analysen av själva planerna har fem telefonintervjuer genomförts, med sex tjänstepersoner i fem regioner. Regionerna är inte slumpmässigt utvalda. Ett urval har gjorts på basis av regionernas storlek och hur samråden uppmärksammats i kulturplanerna, för att få en bredd i förutsättningar och genomförande av samråd. Intervjuerna har skett utifrån ett i förväg utsänt frågeformulär men även lämnat öppet för reflektioner vid sidan av frågorna. När citat från intervjuerna redovisas i rapporten hänvisas till ”regionrepresentant”.

Det är viktigt att poängtera att kartläggningen i första hand tar sikte på *kulturplanerna*. Det finns självfallet annan dokumentation än just kulturplanerna som kan ha relevans i beskrivningen av folkbildningens roll i det regionala kulturlivet. Samtidigt är – som också påpekas av flera regioner – kulturplanerna ett övergripande strategiskt dokument för regionens kulturpolitik, och har i det perspektivet stor betydelse.

1.3.1. Något om de begrepp som används

Begreppet *folkbildning* kan kräva en viss förklaring. I de flesta fall är det uppenbart att när *folkbildning* eller *folkbildningen* används i kulturplanerna avses studieförbund och folkhögskolor.

När rapporten direkt refererar till specifika kulturplaner, används genomgående de begrepp som förekommer i respektive plan. I kartläggningens

---

¹ För Norrbotten har kulturplanen 2013–2016 samt det tillägg för 2017 som Region Norrbotten antagit för 2017 använts. En ny treårig kulturplan gäller från 2018.

mer allmänna resonemang avses med begreppen *folkbildning* och *folkbildningen* de organisationer som får del av det statliga folkbildningsanslaget, alltså studieförbund och folkhögskolor. Dessa avses även när begreppet *folkbildningsorganisationer* används.

Även länsbildningsförbunden har olika namn i olika regioner. När ett specifikt länsbildningsförbund avses används det korrekta namnet, men som samlingsbegrepp används termen *länsbildningsförbund*.

Bakom kulturplanerna står i en del fall regioner, i en del fall landsting. På flera håll har regionbildningar ägt rum under senare år. När specifika planer åsyftas anges landstingens/regionernas korrekta namn. När landsting/regioner i allmänhet åsyftas används enbart termen *region*.

En stor del av planerna ägnas åt att beskriva de sju områden som omfattas av kultursamverkansmodellen (se avsnitt 1.4). I kulturplanerna används i allmänhet begreppet *kulturområden* när dessa sju områden åsyftas, och samma innebörd ges begreppet när det används i denna rapport.

1.4. Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen infördes 2010 som en del av den statliga kulturpolitiken. Modellen innebär en ökad regionalisering, så till vida att Statens Kulturråd beslutar om fördelning av statsbidrag till regionerna, medan regionerna beslutar hur pengarna ska fördelas vidare till regional och lokal kulturverksamhet.

Ansvar för kulturpolitiken var redan innan kultursamverkansmodellens införande delat mellan stat, landsting och kommuner, men då fördelade staten bidrag direkt till regionala och lokala kulturinstitutioner. Den nya modellen innebär att delar av statens bidrag till kulturområdet samordnas i ett och samma anslag för regional kulturverksamhet, som fördelas mellan landets olika regioner.

Ett syfte med modellen är att ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Samtidigt ska fördelningen av statsbidraget bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås. I den förordning som reglerar kultursamverkansmodellen anges att bidragsgivningen ska främja god tillgång för länets invånare till:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- museiverksamhet
- biblioteksverksamhet samt läs- och litteraturfrämjande verksamhet

- konst- och kulturfrämjande verksamhet
- regional enskild arkivverksamhet
- filmkulturell verksamhet
- främjande av hemslojd²

Från och med 2011 ingick fem regioner i kultursamverkansmodellen: Gotland, Halland, Norrbotten, Skåne och Västra Götaland. Från och med 2013 ingår samtliga regioner, med undantag för Stockholm.

1.4.1. Regionala kulturplaner

Inför fördelningen av de statliga anslagen ska varje region upprätta en regional kulturplan. Planen ska vara treårig, om inte särskilda skäl finns. I planen ska regionen beskriva:

- regionala prioriteringar när det gäller den kulturverksamhet som är tänkt att få statligt stöd
- hur dessa prioriteringar hänger samman med de nationella kulturpolitiska målen
- uppgifter om planerad statlig, kommunal och annan finansiering av verksamheterna³

Kulturplanen är alltså en förutsättning för att regionen ska kunna få statliga kulturmedel. Det framgår uttryckligen av förordningen att planen ska utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället.

1.5. Svensk folkbildning

Till folkbildningens organisationer räknas i allmänhet de 154 folkhögskolor och 10 studieförbund som får del av det statliga anslaget till folkbildningen.⁴

---

² SFS 2010:2012. Förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

³ Ibid.

⁴ De statistiska uppgifterna i kapitel 1.5 är hämtade från olika statistikkällor inom Folkbildningsrådet, främst *Fakta om folkbildning 2017* och *Årsredovisning med verksamhetsberättelse 2016*. Båda finns på www.folkbildning.se.

1.5.1. Folkhögskolorna

Det finns 154 folkhögskolor i Sverige. Av dessa drivs 112 av folkrörelser, organisationer eller stiftelser. Övriga drivs i offentlig regi, vanligtvis med landsting/regioner som huvudmän.⁵

Folkhögskolan är en egen utbildningsform. Den är till stora delar finansierad med offentliga medel, men folkhögskolorna har större frihet än andra utbildningsanordnare att själva utforma verksamheten – som huvudsakligen består av långa och korta kurser.

- De långa kurserna har cirka 30 000 deltagare per termin. Kurserna delas in i två kategorier
  - Allmänna kurser som har cirka 13 000 deltagare per termin och kan ge behörighet till högskolestudier. Av deltagarna på allmän kurs saknar 86 procent gymnasiebehörighet.
  - Särskilda kurser, med cirka 18 000 deltagare per termin, finns inom en lång rad ämnesområden (journalistik, friskvård, turism, språk, etc.). En del av de särskilda kurserna är yrkesinriktade.
- De korta kurserna har cirka 38 000 deltagare per termin. Kurserna utgörs till exempel av sommarkurser eller prova-på-kurser.

1.5.2. Studieförbunden

Verksamheten i de tiostudieförbunden består till största delen av studiecirklar, den friare formen ”annan folkbildningsverksamhet” och kulturprogram. En stor del av verksamheten sker i samarbete med föreningslivet.

- Studiecirkeln är en liten grupp som lär sig något tillsammans. Cirkeln träffas minst tre gånger och deltagarna är över 13 år. Årligen genomförs cirka 270 000 studiecirklar med nästan 1,7 miljoner deltagare.
- Annan folkbildningsverksamhet är en friare verksamhetsform än studiecirkeln, med avseende på deltagarnas ålder, antal sammankomster, etc. Varje år genomförs cirka 64 000 arrangemang med cirka 800 000 deltagare inom annan folkbildningsverksamhet.
- Kulturprogram kan bestå av föreläsningar, föreställningar, utställningar och andra kulturella arrangemang. Varje år genomförs cirka 375 000 kulturprogram.

---

⁵ Ytterligare en folkhögskola, Vinga folkhögskola, startar den 1 juli 2018.

Utöver dessa tre verksamhetsformer, som ligger till grund för fördelning av statsbidrag, bedriver många studieförbund verksamhet på uppdrag av kommuner, landsting/regioner, myndigheter och företag.

Nio av de tio studieförbunden har medlemsorganisationer, ofta folkrörelser eller andra ideella organisationer. Studieförbunden har olika profil och idémässig inriktning, som till stor del är en följd av deras koppling till medlemsorganisationerna.

Studieförbundens organisationsstrukturer varierar. En del verkar utifrån regionala enheter som omfattar flera län, medan andra har distrikt och mindre avdelningar. På senare år har det skett en organisatorisk centralisering, med ett minskande antal lokalavdelningar och lokala studieförbunds kontor som följd.

1.5.3. Länsbildningsförbunden

I nästan alla län finns länsbildningsförbund. På de flesta håll företräder de den samlade folkbildningen i länet, med folkhögskolor och studieförbund som medlemmar. I några län fungerar de i första hand som studieförbundens företrädare. Vanliga uppgifter är information och opinionsbildning om folkbildningens roll och betydelse.

Det förekommer att även andra bildningsaktörer är medlemmar, till exempel bibliotek och olika regionala kulturinstitutioner. I några län har länsbildningsförbunden särskilda uppdrag av regionen.

Länsbildningsförbundens uppbyggnad, inriktning och kapacitet skiftar, beroende på de uppdrag de får av sina medlemmar och som en följd av omfattningen på de anslag de får av regionerna. En del har anställda medarbetare, medan andra saknar denna resurs. Länsbildningsförbunden är fristående och inte organisatoriskt knutna till någon nationell organisation.

1.5.4. Folkbildningens offentliga finansiering

Merparten av det offentliga stödet till studieförbund och folkhögskolor utgörs av det statliga folkbildningsanslaget. År 2016 uppgick det till nära 3,7 miljarder kronor. Anslaget fördelas av Folkbildningsrådet direkt till studieförbund och folkhögskolor.⁶

---

⁶ Folkbildningsrådet är en ideell förening med tre organisationer som medlemmar: Studieförbunden i samverkan, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Folkbildningsrådet har vissa uppgifter givna av regeringen, bland annat att fördela

Riksdagen har angivit fyra syften med stödet till folkbildningen. Statens stöd ska:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.⁷

Även kommuner och landsting/regioner ger bidrag till folkbildningen. Varje kommun och landsting/region beslutar självständigt om bidragens storlek och fördelning. Kommunernas generella bidrag till studieförbunden har minskat kraftigt de senaste 25 åren, från totalt 643,5 miljoner kronor 1992 till 320,5 miljoner kronor 2015. Om hänsyn tas till inflationen motsvarar detta en minskning med 64 procent.

Även landstingens/regionernas stöd till studieförbunden har minskat, dock inte i lika hög utsträckning som kommunernas. De generella bidragen till studieförbund och länsbildningsförbund var 323,1 miljoner kronor 1992 och 275,2 miljoner kronor 2015. Om hänsyn tas till inflationen motsvarar detta en minskning med 37 procent.

1.5.5. Folkbildningens kulturverksamheter

Folkhögskolor och studieförbund ska, enligt ett av statens fyra syften med stödet till folkbildningen, bidra till att bredda intresset för kultur och öka delaktigheten i kulturlivet.

Folkbildningsorganisationerna bedriver en omfattande kulturverksamhet i hela landet, som ger människor möjlighet att både utöva och uppleva kultur.

Under 2016 svarade det estetiska ämnesområdet *Konst, musik, media* för knappt 60 procent av studieförbundens cirkelverksamhet, räknat i studietimmar. Nästan 786 000 cirkeldeltagare registrerades inom de estetiskt inriktade studiecirkelarna, där musiken dominerar. Studieförbundens kultur-

---

och följa upp statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor samt att utvärdera om syftena med statens bidrag till folkbildningen uppfylls.

⁷ SFS 1991:977, Förordning om statsbidrag till folkbildningen, senast ändrad 2015.

verksamhet är dock mycket differentierad och omfattar alla kultur-områden.

Under 2016 genomförde studieförbunden 375 000 kulturprogram som totalt samlade nästan 20 miljoner deltagare. Drygt 150 000 av kulturprogrammen ägnades åt föreläsningar och drygt 130 000 åt sång och musik. En stor del av studieförbundens kulturverksamhet genomförs i samverkan med lokalt baserade föreningar och nätverk.

Under 2016 arrangerade folkhögskolorna 4 700 kulturprogram för allmänheten, med ungefär 209 000 deltagare. Folkhögskolorna har många långa kurser inom kulturområdet. Höstterminen 2016 hade exempelvis de långa kurserna i musik 2 500 deltagare, bild, form och målarkonst 1 450 deltagare, slöjd och hantverk 1 050 deltagare och scenisk konst 900 deltagare. En stor del av folkhögskolornas korta kurser ges inom konstnärliga och estetiska ämnen.

I och med att den kulturinriktade verksamheten inom folkhögskolor och studieförbund är så stor blir folkbildningen också en betydande arbetsmarknad för kulturarbetare, som har uppdrag som ledare och lärare inom studiecirkel och folkhögskolekurser och även medverkar i kulturprogram. Totalt engagerades knappt 1,4 miljoner medverkande i studieförbundens kulturprogram under 2016.

Det bör noteras att folkbildningens kulturverksamhet, även om den är mycket omfattande, endast är en del av den verksamhet som bedrivs inom folkbildningen. Studieförbund och folkhögskolor är alltså inte att betrakta som renodlade kulturorganisationer.

1.5.6. Folkbildningen och kultursamverkansmodellen

Folkbildningens organisationer omfattas i formell mening inte av kultursamverkansmodellen. Den statliga finansieringen av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet kommer från det särskilda folkbildningsanslag som fördelas av Folkbildningsrådet. Det finns heller inga krav på att studieförbunden och folkhögskolorna ska finnas med i de regionala kulturplaner som utgör grund för Statens Kulturråds fördelning av statens kulturanslag.

Folkbildningsrådet genomförde 2012 kartläggningen *Folkbildning och regionala kulturplaner*, utifrån de fem regioner som då ingick i kultursamverkansmodellen.⁸ Här konstateras bland annat att folkbildningen har egna

---

⁸ Folkbildningsrådet, 2012. Folkbildning och regionala kulturplaner, en kartläggning.

avsnitt i tre av de fem kulturplanerna och att formerna för samråd varierar. Kartläggningen visar en närmast samstämmig uppfattning att folkbildningen har stor betydelse i det lokala och regionala kulturlivet.

2. Folkbildningen i 20 regionala kulturplaner – region för region

I detta kapitel följer en genomgång av de 20 regionala kulturplaner som var giltiga i oktober 2017. Kulturplanerna redovisas länsvis i bokstavsordning, förutom Stockholms län som inte ingår i kultursamverkansmodellen. Fokus i redovisningarna ligger på i vilken omfattning och på vilket sätt som folkbildningen – folkhögskolor och studieförbund – behandlas i planerna.

2.1. Blekinge län

Inledningsvis i *Blekinges regionala kulturplan 2015–2017* från Region Blekinge beskrivs de fem regionala kulturpolitiska prioriteringarna: barn och unga; tillgänglighet; samverkan; delaktighet; internationalisering. Blekinges aktiva föreningsliv inom kulturområdet lyfts fram i planen, inte minst i den del som kortfattat redogör för kulturlivet i länets fem kommuner.

Folkbildningen beskrivs i ett eget avsnitt. Syftena med statens stöd till folkbildningen återges. Studieförbundens roll beskrivs så här:

De ideella föreningarna, där studieförbunden är den största samlade verksamheten, är betydelsefulla aktörer och spelar en roll för den lokala kulturutvecklingen genom att bedriva verksamhet på många platser runtom i länet. De är producenter och arrangörer av kultur, vilket bidrar till ett kulturutbud med lokal närvaro... (sid 46)

I folkbildningsavsnittet beskrivs även Blekinge läns Bildningsförbund, ett regionalt samverkansorgan för folkbildningen med stark ställning i regionen. Bildningsförbundet har sedan 1970-talet regionala uppdrag inom kulturområdet. Det har en samordnande roll inom scenkonstområdet och är delarrangör av den årliga festivalen Scenkonst Sydost. Det har även uppdrag inom kultur och hälsa samt inom läsfrämjande insatser. Planen anger

att regionens samarbete med Bildningsförbundet ska vidgas under planperioden.

Folkbildningsavsnittet avslutas med underrubriken *Utvecklingsmöjligheter* och här betonas förmågan att ta tillvara nya behov och önskemål samt att ”hitta samverkan med nya föreningar och nätverk som bildas på kulturområdet, till exempel av nya svenskar” (sid 46). Regionens förväntningar uttrycks i tre punkter som direkt riktas till Blekinge läns Bildningsförbund och gäller mötesplatser för kultur, digital delaktighet och läsfrämjande.

I de delar av kulturplanen som rör särskilda kulturområden nämns studieförbunden, ofta som samverkansaktör, exempelvis inom film, musik och läsfrämjande. Vidare nämns Blekinges fyra folkhögskolor och deras kurser inom det estetiska området, exempelvis drama och konst.

Processen med att ta fram kulturplanen beskrivs kortfattat och i en illustration visas att samråd skett med bland annat föreningslivet och studieförbunden.

2.2. Dalarnas län

Redan kulturplanens namn *Visa vägen – Dalarnas kultur- och bildningsplan 2016–2018* antyder ett särskilt fokus på bildningsfrågorna i Landstinget Dalarnas kultur- och bildningsplan. I inledningen av planen redovisas i ett särskilt kapitel, *Argument för en gemensam kultur- och bildningsplan*, varför man i Dalarna valt att behandla kultur- och bildningsfrågorna gemensamt och på så sätt lyfta fram folkbildningen. Man hänvisar bland annat till antologin *Under konstruktion* (Sveriges Kommuner och Landsting, 2012) och hävdar att folkbildningens, mer specifikt studieförbundens, roll i det regionala kulturplansarbetet generellt tonats ned på ett sätt som inte var avsikten i kulturutredningens betänkande. Vidare hänvisas till folkbildningens eget idédokument *Vägval & Vilja*, (Folkbildningsrådet, 2013) som uttrycker folkbildningens ambition att tydligare ta plats i regionala samverkansprocesser som kulturplaner.

Jämfört med i många andra kulturplaner har studieförbund och folkhögskolor genomgående en mer framskjuten och integrerad roll i Dalarnas kultur- och bildningsplan. Folkbildningsorganisationerna återfinns i en rad sammanhang, även i de delar som anger landstingets mål och prioriteringar, där studieförbund och folkhögskolor förväntas samspela med andra aktörer för att uppnå målen. Dalarnas Bildningsförbunds samordnande roll betonas, både i planprocessen samt i genomförande och uppföljning av kultur- och bildningsplanen.

Det särskilda kapitlet *Bildning* inleds med en allmän beskrivning av bildningens betydelse.

Att främja bildning är att ge människor förutsättningar att få nya kunskaper, nya intryck och möjlighet att reflektera över dem tillsammans med andra.

Ett bildningsfrämjande förhållningssätt behöver utvecklas inom samhällets alla delar. Det leder till ökat ansvarstagande och stärker människors förmåga att hitta lösningar i olika situationer. (sid 59)

Kapitlet innehåller även allmänna beskrivningar av folkbildningens organisationer, där var och en av Dalarnas sju folkhögskolor beskrivs, vilket inte förekommer i någon annan kulturplan. Även studieförbunden och deras profiler beskrivs kortfattat. I kapitlet hänvisas återigen till *Vägval & Vilja*, och åtta av dess utmaningar som man menar har direkt bäring på Dalarna anges. Det gäller bland annat minskning av den digitala klyftan, medverkan i utvecklingen av kulturella och kreativa näringar samt att öka mångfalden av deltagare.

I en tvåsidig bilaga till kultur- och bildningsplanen sammanfattas de 15 dialoger med civilsamhället, en i varje kommun, som landstinget arrangerat i samarbete med Dalarnas Bildningsförbund. Sammanfattningen fokuserar på bildningsbegreppet och beskriver, utifrån de 300 deltagarnas inspel, vad bildning betyder för individen och samhället – och vad som hämmar bildning.

2.3. Gotlands län

Gotland utgörs av en kommun och Region Gotland ansvarar både för primärkommunala och landstingskommunala uppgifter. *Region Gotland kulturplan 2017–2020* omfattar hela regionens kulturliv.

Under rubriken *Kulturutbildning* listas Gotlands utbildningsaktörer inom kulturområdet. Här framhålls studieförbundens verksamhet och särskilt ett studieförbunds arbete med *Gotlands tonsättarskola*. Den enda folkhögskolans estetiska utbildningar inom foto, musik, manus, textil och skrivande nämns.

Kapitlet *Horisontella perspektiv* lyfter bland annat fram frågor om hälsa, jämställdhet, HBTQ och besöksnäring. Kapitlet innehåller även avsnittet *Bildning och utbildning* som dock främst fokuserar på skolans kulturverksamhet. Det som sägs om studieförbunden är att

Studieförbundens folkbildningsarbete är mycket omfattande med åtta av landets nio förbund verksamma på ön. (sid 49)

Även här nämns Gotlands folkhögskolas estetiska utbildningar.

I övrigt nämns studieförbund och folkhögskolan vid ett fåtal tillfällen i kulturplanen. Studieförbundens roll inom kulturmiljöarbete, litteraturfrämjande och hantverk uppmärksammas dock, liksom folkhögskolans filmkurser.

Vikten av samverkan med studieförbund och övrigt civilsamhälle framhålls. I processen med att ta fram kulturplanen har dialogmöten genomförts, där "folkbildning" nämns som ett av "områdena" där dialog genomförts. Ett studieförbund har skrivit ett av de totalt 30 remissvaren på kulturplanen.

2.4. Gävleborgs län

Ett kulturliv som ger livskraft och skapar sammanhang lyder överrubriken på *Kulturplan för Gävleborg 2016–2018*. Rubriken är tillika det övergripande målet för Region Gävleborgs kulturpolitik. I målavsnittet anges även att "den regionala kulturpolitiken stärker folkbildning och folkrörelse" (sid 5).

Folkbildningen har inget eget avsnitt i kulturplanen, men både studieförbund och folkhögskolor nämns vid flera tillfällen. I ett allmänt avsnitt, *Kulturlänet Gävleborg*, framhålls att

Föreningslivet och studieförbunden utgör fortfarande en stomme för kulturlivet, både som arrangör och som möjliggörare för människors eget skapande. (sid 19)

Studieförbundens betydelse för att "fånga upp" musikintresserade unga nämns särskilt.

I planen redovisas folkhögskolornas estetiska utbildningar. Skolornas betydelse inom hemslöjdsområdet lyfts särskilt fram, då med koppling till egenföretagande och besöksnäring.

Kulturplanen innehåller avsnittet *Civilsamhällets roll* där föreningslivet beskrivs som "en förutsättning och en grundstruktur för invånarnas tillgång till ett rikt kulturliv" (sid 23). Här diskuteras även föreningslivets utveckling, där medelåldern ofta är hög och förnyelse ibland saknas. Man lyfter fram de nya former av kulturellt engagemang som växer fram bland enskilda och grupper i gränslandet mellan företagande och civilsamhälle. Det påpekas att dessa nya former kan ha svårt att "passa in i de offentliga strukturerna som ofta upplevs som tröga och byråkratiska" (sid 24).

Gävleborgs kulturplan har särskilda avsnitt om var och en av länets kommuner. Här framgår att civilsamhället har en betydande roll i det lokala kulturlivet. Studieförbunden nämns vid flera tillfällen.

2.5. Hallands län

I *Hallands kulturplan 2017–2020* från Region Halland beskrivs inledningsvis den regionala kulturpolitikens basuppdrag och spetsuppdrag. Till basuppdraget hör studiecirklar och kulturarrangemang, som tillsammans med bland annat kulturskolor, bibliotek och kulturarv ska lägga grunden för ett attraktivt Halland. *Folkbildning och föreningsliv* finns med som ett av de nio utvecklingsområden som utgör kulturplanens huvuddel.

Hallands bildningsförbund är folkbildningens intresseorganisation i Halland. Bildningsförbundet har en särskild ställning med flera olika uppdrag från regionen inom kulturområdet. Kulturplanen framhåller att ”Hallands bildningsförbund har flera roller när det gäller genomförandet av Hallands kulturplan” (sid 35). En särskild överenskommelse med utvecklingsmål har slutits mellan Bildningsförbundet och regionen. Bildningsförbundet är dessutom länsorganisation för hembygdsrörelsen och medlem i Sveriges Hembygdsförbund.

I kulturplanens avsnitt om folkbildning och föreningsliv framhålls att studieförbunden är Hallands största kulturarrangör. Deras roll som stöd-givare och samverkanspart till ideella kulturaktörer lyfts fram. Vidare påtalas studieförbundens betydelse för att skapa arbetstillfällen för professionella kulturskapare. De två regionägda folkhögskolorna uppmärksammas som viktiga delar av den regionala kulturverksamheten. En av dem lyfts särskilt fram i kulturplanens avsnitt om film. Ett regionalt resurscentrum för film finns på skolan som även har en filmutbildning. Regionen vill skapa förutsättningar för professionell filmproduktion i Halland.

Överlag förekommer studieförbund och folkhögskolor ofta i de avsnitt i kulturplanen som beskriver olika kulturområden. För folkhögskolornas del handlar det främst om deras estetiska utbildningar och för studieförbundens del om cirklar i olika kulturämnen.

I arbetet med kulturplanen har dialog förts med Bildningsförbundet och civilsamhället. Utifrån en utredning som gjorts, vill man dock förbättra samverkan med civilsamhället eftersom ”det saknas en övergripande struktur för varför och hur samverkan ska ske” (sid 36).

2.6. Jämtlands län

Kulturplan för region Jämtland Härjedalen 2015–2018 från Regionförbundet Jämtlands län tar sin utgångspunkt i regionens kulturpolitiska vision: ”Jämtlands län är en livskraftig region, där kulturen är en drivkraft för utveckling och hållbar tillväxt och där alla har tillgång till kulturella upplevelser och möjlighet att själva skapa och uttrycka sig” (sid 8). Att ”den ideella sektorn har stärkt sin roll i kulturlivet” (sid 8) är ett av regionens tre övergripande mål.

Folkbildningen nämns på många ställen i planen och lyfts även fram i särskilda avsnitt. Jämtlands län är glest befolkat och kulturplanen tydliggör den ideella sektorns och folkbildningens betydelse som kulturaktör på mindre orter.

Under rubriken *Civilsamhällets kultur* framhålls att

Regionens studieförbund och folkhögskolor (är) viktiga aktörer för att upprätthålla och utveckla regional kultur- och bildningsverksamhet. (sid 26)

Som utvecklingsområden nämns ett utvecklat samarbete med folkbildningen inom bland annat kulturverksamhet med barn, ungdomar och äldre samt vad gäller integration, läsfrämjande och kulturarv.

I ett särskilt avsnitt med rubriken *Folkbildning* anges studieförbundens egna prioriteringar och mål under planperioden i sex punkter. Målen har tydligt fokus på att nå nya grupper, bland annat genom att inkludera fler människor som i allmänhet inte har resurser att delta, öka antalet kulturprogram för kulturovana grupper samt öka antalet ungdomar som deltar i kulturverksamhet.

Folkhögskolorna beskrivs som betydelsefulla utbildningsaktörer, särskilt som Jämtland–Härjedalen saknar högre konstnärliga utbildningar. Regionen vill, i samverkan med folkhögskolorna, verka för att utveckla skolornas utbud på detta område.

I planprocessen har dialogmöten skett med folkhögskolorna och med Bildningsförbundet Mittnorrland. Årliga samråd ska genomföras med folkbildningsorganisationerna, med utgångspunkt i kulturplanen.

2.7. Jönköpings län

I *Regional kulturplan Jönköpings län 2015–2017* från Region Jönköpings län sammanfattas de kulturpolitiska målen i två punkter:

- Allas möjligheter att ta del av kulturliv och kulturupplevelser.
- Länet har ett välutvecklat konst- och kulturliv, präglat av hög kvalitet inom både bredd och spets. (sid 6)

Civilsamhället och folkbildningens nämns på ett flertal ställen i kulturplanen, ofta som en av flera parter som förväntas delta i samverkansprocesser inom olika kulturområden.

Folkbildningen har ett särskilt avsnitt i planen. Här återges och relateras till statens syften med stödet till folkbildningen. I en regional kontext framhålls folkbildningens betydelse som ”samordnande faktor” vad gäller den kultur- och bildningsverksamhet som sker i civilsamhället. Även folkbildningens förmåga att verka i den ”kulturella myllan”, nära människor och deras behov, och med eget skapande i fokus lyfts fram. Folkbildningens självständiga roll, dess geografiska utbredning i regionen samt dess breda kontaktnät betonas som en anledning för att

regionen och dess kommuner... ger folkbildningen stabila förutsättningar att fungera som kultur- och bildningsbärare. (sid 22)

På två ställen i kulturplanen nämns enskilda studieförbund vid namn, vilket hör till ovanligheterna i kulturplanerna. Ett studieförbund deltar i ett filmprojekt och ett annat i en satsning på ungdomskultur.

Folkhögskolorna nämns vid några tillfällen, bland annat i form av ett nätverk som byggs upp inom bild och form samt när det gäller ungas tillgång till arkiv.

I planens avsnitt *Strategier för samråd och samverkan* uttrycks explicit att samråd med folkbildningens organisationer ska ske vad avser den regionala kulturplanen.

2.8. Kalmar län

I *Kulturplan Kalmar län 2015–2017* från Regionförbundet i Kalmar län är barn och unga en prioriterad målgrupp och de fyra prioriterade områdena är: arkiv; kulturarv; scenkonst; kultur och hälsa.

I en del fall förekommer begreppet bildningsförbunden men av sammanhanget kan man anta att det är studieförbunden som avses. Så är det till

exempel i det avsnitt – *Folkbildningen* – i kapitlet *Kulturorganisationerna* som återfinns i den del av kulturplanen som benämns *Länets förutsättningar*. Kapitlet refererar inledningsvis till de dialoger som genomförts i kulturplanprocessen. I det relativt kortfattade folkbildningsavsnittet framhålls att

Sammantaget finns ett stort utbud av kulturyttringar i folkhögskolornas och bildningsförbundens regi så som läsprojekt, hantverk, skrivarskola, dans, film och bild, men starkast lyser musiken... (sid 36)

Vidare framhålls att folkbildningen av tradition nått hela länet, men att

Utmaningen för bildningsförbunden är att vara en del av utvecklingen och anpassa strukturer och verksamhetsformer efter nya former av föreningar... (sid 36)

Kulturplanen innehåller kommunpresentationer, dels i korta texter, dels utifrån en standardiserad mall med rubriker som exempelvis ”teaterscen”, ”fria musikgrupper” ”bibliotek” och ”folkhögskola”. ”Studieförbund” finns dock inte med som rubrik. Här nämns samtliga folkhögskolor medan studieförbunden uppmärksammas av ett par kommuner.

I övrigt nämns folkbildningens organisationer vid ett fåtal tillfällen i kulturplanen. Bland annat beskrivs hur studieförbunden kan erbjuda medborgarna möjlighet till eget skapande, liksom folkhögskolornas estetiska kurser och deras betydelse för företagandet i kultursektorn.

Inledningsvis sägs att ”planen är framtagen i samverkan och dialog med kommunerna, landstinget, kulturorganisationerna, föreningar och aktörer” (sid 7). Det framgår även att ”folkbildningen” ingår i nätverket *Kulturbbygget*, tillsammans med kommunernas kulturchefer och andra aktörer, där fyra tematiska träffar per år genomförs.

2.9. Kronobergs län

I *Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017* från Region Kronoberg anges att det övergripande kulturpolitiska målet är ”ett innovativt kulturliv med bredd och spets” (sid 5).

Ett särskilt avsnitt i kulturplanen har rubriken *Det civila samhället och folkbildningen*, där merparten ägnas åt resonemang om folkbildningens betydelse i regionens kulturliv. Särskilt studieförbundens roll lyfts fram, exempelvis som lokala kulturarrangörer, för deltagar- och amatörkultur, som resursförmedlare till det lokala kulturlivet samt som samverkans-

partner i projekt som rör demokrati, integration etc. I avsnittet förs också ett resonemang om de minskade kommunala anslagen till studieförbunden.

Genom statsbidrag och egna intäkter genererar studieförbundens verksamhet ungefär 5–6 kronor per satsad kommunal bidragskrona. (sid 29)

Studieförbund och folkhögskolor finns med även i andra sammanhang i kulturplanen, till exempel vad gäller filmverksamhet, bildskapande och musik. Inom det sistnämnda problematiseras den mansdominerade musikverksamheten i studieförbunden utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I kulturplanen nämns också Kronobergs tre folkhögskolor vid ett antal tillfällen, särskilt deras utbildningar inom det estetiska området.

Kulturplanen anlägger ett jämförelsevis brett perspektiv på kulturfrågorna, med särskilda avsnitt som ingående diskuterar horisontella perspektiv och den regionala kulturpolitiken i relation till andra politikområden. Även här uppmärksammas folkbildningen, till exempel med hänvisningar till idédokumentet *Folkbildningens Vägval & Vilja* där folkbildningens organisationer framhåller att de vill öka sin medverkan i regionala utvecklingsprocesser.

I arbetet med kulturplanen ingår överläggningar med det civila samhället. Man vill dock utveckla relationen till civilsamhället och har ”inlett ett arbete med att formulera en övergripande avsiktsförklaring med fokus på det civila samhället och stödet till det civila samhället” (sid 30). I planen anges Kronobergs Läns Bildningsförbund som en av aktörerna i denna process.

2.10. Norrbottens län

Kulturplan för Norrbotten 2014–2016 från Norrbottens Läns Landsting är Norrbottens andra kulturplan och gäller fram till 2016. För år 2017 finns i en särskild skrift *Komplettering för 2017*, utgiven av det Region Norrbotten. Ett skäl till förlängningen av kulturplanperioden är att Region Norrbotten bildades från 2017. Kompletteringen har karaktären av nulägesbeskrivning och uppdatering för 2017, inför arbetet med en ny kulturplan från 2018.

Huvuddokumentet som började gälla 2014 är grovt sett uppdelad i två delar, en som utgår från sex regionala kulturpolitiska mål och en som beskriver insatser inom de olika konst- och kulturområdena (musik, teater, arkivverksamhet med mera).

Det första av de sex målen i del 1 är att ”genom en stabilare infrastruktur utveckla tillgänglighet och delaktighet till kultur i hela Norrbotten”

(sid 10). Kommentarererna till detta mål diskuterar civilsamhällets och folkbildningens betydelse för regionens kulturliv. Dess omfattning, utveckling och villkor lyfts fram. Det betonas specifikt att

Folkbildningens organisationer med studieförbund och folkhögskolor ... är gemensamt den största civilsamhälleliga aktören på bildnings- och kulturområdet. (sid 12)

Folkbildningens roll i skärningspunkten mellan professionella och amatörer framhålls, liksom dess funktion som mötesplats mellan olika kulturer och generationer. Civilsamhällets, däribland studieförbundens, betydelse som arrangörer i det glest befolkade Norrbotten framhålls.

I kulturplanen i övrigt hänvisas till folkbildning, studieförbund och folkhögskolor vid flera tillfällen. Folkhögskolornas estetiska utbildningar lyfts fram, liksom ett par skolors särskilda betydelse för de nationella minoriteternas kultur. Studieförbundens roll som samverkanspart lyfts fram bland annat vad gäller musik samt kultur och hälsa.

I den andra delen av kulturplanen, där kulturområdena behandlas, inleds varje avsnitt med en punktlista där infrastrukturen inom respektive området räknas upp. Här nämns studieförbund och folkhögskolor vid flera tillfällen. Inom området musik finns det korta avsnittet *Studieförbunden*, där deras betydelse för musiklivets utveckling framhålls. Ett av sex mål i musikavsnittet är

... att kommunerna samverkar med och stöttar studieförbunden för att upprätthålla ett vitalt musikliv. (sid 29)

Dialogprocessen redovisas översiktligt, och det framkommer att dialogmöten genomförts med representanter för civilsamhället. Dessutom nämns att årliga möten genomförs med de organisationer som får årliga verksamhetsbidrag från landstinget.

2.11. Skåne län

Redan i förordet på *Regional kulturplan för Skåne 2016–2019* från Region Skåne framhålls att

Kulturinstitutionerna är tillsammans med studieförbund, folkhögskolor och andra kulturinstitutioner viktiga knutpunkter/arenor för kunskap i Skåne. (sid 3)

”Utvecklad regional samverkan med den idéburna sektorn”, är en av nio kulturpolitiska strategier som planen anger, och här hänvisas till *Överenskommelse Skåne 2015–2019* mellan regionen och den idéburna sektorn.

Folkbildning har ett särskilt avsnitt i kulturplanen, som ett av de nio verksamhetsområden som utgör merparten av planens innehåll. I avsnittet görs en övergripande beskrivning av studieförbundens och de 17 folkhögskolornas kärnverksamhet i form av studiecirklar, föreläsningar, folkhögskolekurser, etc. Under rubriken *Utveckling* resoneras om folkbildningens roll utifrån fyra punkter:

- Fortsätta stärka studieförbundens roll i samhällsutvecklingen
- Stärka förutsättningarna för samverkan mellan studieförbunden, kommunerna och övrigt kulturliv
- Särskilt stimulera studieförbundens arbete med unga vuxna
- Stärka folkhögskolornas betydelse som utvecklingsaktör för det professionella kulturlivet

Här anges även att regionen ska ta fram en ”tvärsektoriell överenskommelse avseende regional utveckling mellan folkhögskolorna, studieförbunden och Region Skåne” (sid 32).⁹

Utöver det särskilda avsnittet om folkbildning nämns studieförbund och folkhögskolor vid flera tillfällen i kulturplanen. Ofta handlar det om att Region Skåne ser folkbildningens organisationer som möjliga samverkanspartner i olika kulturpolitiska processer, till exempel vad gäller kulturarvsfrågor, scenkonst och musik. De skånska folkhögskolornas estetiska kurser lyfts flera gånger fram som betydelsefulla för kvalitet och utveckling i regionens kulturliv. I ett bredare perspektiv beskrivs civilsamhället i kulturplanen som en viktig aktör i regionens kulturliv.

I processen med att ta fram kulturplanen i sker samråd med folkbildningens organisationer. Utöver det deltar den idéburna sektorn i regionens årliga kulturpolitiska överläggningar.

---

⁹ Överenskommelsen är nu antagen och finns på Region Skånes webbplats: <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/overenskommelse-mellan-folkbildningen-i-skane-och-region-skane/>.

2.12. Sörmlands län

Målbilden för Sörmlands kulturliv anges i *Kulturplan Sörmland 2015–2017* från Landstinget Sörmland enligt följande: ”Kultur skapas i möten. I Sörmland finns kulturen där människorna finns, är en naturlig del av vardagen, och speglar samhällets mångfald” (sid 7).

Att landstingets ger allmänt stöd till studieförbunden anges i kulturplanens inledning. Folkhögskolornas kulturverksamhet påtalas, och här framhålls särskilt de estetiska och kulturella kurserna på landstingets egna folkhögskolor.

I slutet av planen, under rubriken *Tvärsektoriella perspektiv i kulturplanen* finns avsnittet *Kultur i folkbildningen*. Här framhålls att

Studieförbund och folkhögskolor är ... en stark aktör i Sörmlands breda kulturliv.
(sid 27)

Folkbildningens kulturarbete i skärningspunkten mellan professionell kultur och amatörkultur beskrivs. Folkbildningen sägs tillföra en social dimension i kulturen och bidra till Sörmlands kulturella infrastruktur.

I slutet av folkbildningsavsnittet anges i en särskild punkt att den regionala kulturverksamheten tillsammans med folkbildningen under perioden ska undersöka förutsättningarna för att ta fram en ”folkbildningens kulturplan” i Sörmland.

Folkbildningsavsnittet följs av avsnittet *Civilsamhällets kulturaktörer*. Här tydliggörs civilsamhällets roll i det lokala kulturlivet samt regionernas uppdrag att inom kulturverkansmodellen verka för förbättrade villkor för civilsamhället. Som en särskild punkt anges att den regionala samverkansstrukturen under perioden behöver ”organiseras och struktureras, så att samråd och dialog med civilsamhället säkerställs” (sid 28).

2.13. Uppsala län

I förordet till *Regional kulturplan för Uppsala län 2015–2017* från Landstinget i Uppsala län framhålls att civilsamhällets företrädare engagerat sig i och diskuterat kulturplanen. År 2017 bildades Region Uppsala och ansvarig förvaltning heter *Kultur och bildning*.

Kulturplanen utgår från de tre perspektiven *konstpolitik*, *kulturpolitik* och *kulturplanering*. För vart och ett av dessa anges mål och insatser. Vikten av ”bildningsverksamhet” framhålls här vid ett par tillfällen.

Kulturplanen har ett särskilt avsnitt med rubriken *Civilsamhället* och ett med rubriken *Folkbildningen*. I det sistnämnda beskrivs folkbildningens bildningssyn och verksamhetsinriktning kortfattat. Det framhålls att folkbildningsorganisationerna – de två folkhögskolorna och studieförbunden – är betydelsefulla aktörer i civilsamhället. Särskilt betonas folkbildningens roll i det lokala kulturlivet – samarbetet med kommuner, föreningar, arrangörskapet, liksom deras tillgång till lokaler och teknisk utrustning.

I kapitlet om civilsamhället beskrivs studieförbunden så här:

Studieförbunden står för kunskap, bildning och iscensättandet av människors idéer på ett konkret vis som möjliggör för människor i alla åldrar att utvecklas på ett personligt plan. Studieförbunden är 'möjliggörare'. (sid 41)

I planen sägs också att folkbildningen är viktig utifrån aspekten att "länets kulturliv återspeglar länets sociala och etniska mångfald" (sid 19).

Planen lyfter även fram enskilda folkbildningsaktörers betydelse. Länets två folkhögskolor och deras kurser inom det estetiska området lyfts fram, liksom flera satsningar som enskilda studieförbund är involverade i, bland annat inom litteratur och dans. Utöver detta nämns studieförbund och folkhögskolor som befintliga eller potentiella samverkansparter inom olika områden.

Kulturplanprocessen redovisas kortfattat och här anges att planen tagits fram i samverkan med en lång rad kulturaktörer, bland annat civilsamhället. Här nämns även *Kilen*, regionens chefsnätverk inom kulturområdet, som förvaltningen Kultur och Bildning regelbundet bjuder in till. I *Kilen* ingår även representanter för Uppsala Läns Bildningsförbund och för folkhögskolorna.

2.14. Värmlands län

Värmlands Kulturplan 2017–2020 från Region Värmland har underrubriken *En ökad kulturell delaktighet*. Kulturplanen är en "paraplystrategi" och "tar ett utvecklingsinriktat helhetsgrepp över den offentligt finansierade kulturen i Värmland" (sid 8).

Civilsamhället och folkbildningen har särskilda avsnitt i kapitlet *Kulturen i samspel*. Här framhålls vikten av att kulturen samverkar med olika samhälls- och politikområden. Förutom civilsamhälle och folkbildning behandlas i kapitlet högre utbildning, hållbarhet, besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar.

Folkbildningsavsnittet beskriver inledningsvis folkbildningen som

Sveriges största kulturarena, både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande. (sid 42)

Avsnittet är därefter uppdelat i en del för studieförbunden och en för folkhögskolorna. Studieförbundens roll för människors kulturella delaktighet och eget skapande betonas. Även deras roll för professionella kulturskapares möjligheter att nå en publik lyfts fram.

Region Värmland har på senare tid fördjupat dialogen med studieförbunden bland annat i syfte att tydliggöra folkbildningens strategiska roll på områden som arrangörskap, digital delaktighet och integration. (sid 43)

Kulturplanen påtalar betydelsen av Värmlands sex folkhögskolor, varav fem har regionen som huvudman, bland annat för deras betydelse som arrangörer, samarbetsparter och arbetsgivare – men främst för deras breda kursutbud inom det estetiska området; dans, musik, scenkonst, film och konst. Dessa kurser motiverar, enligt kulturplanen, många ungdomar att flytta till Värmland.

Utöver folkbildningsavsnittet nämns studieförbund och folkhögskolor vid ett antal tillfällen i planen, då främst kopplat till specifika konstarter eller till deras betydelse som lokala kulturaktörer i kommunerna.

Kulturplanen har tagits fram i samråd med civilsamhället. I ett avslutande kapitel, *Genomförande av kulturplanen*, poängteras att en formaliserad dialog, bland annat med ”det civila samhällets företrädare”, är en förutsättning för framgång.

2.15. Västerbottens län

Västerbottens läns kulturplan 2016–2019 från Region Västerbotten tar sin utgångspunkt i fyra kulturpolitiska mål som bland annat handlar om tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur samt barns och ungas inflytande i kulturlivet.

Inledningsvis i kulturplanen påtalas regionens starka folkrörelsetradition.

På till exempel folkbildningsområdet ligger Västerbotten högst i landet. (Sid 7)

Under rubriken *Regionala behov och utmaningar* beskrivs ökad samverkan som en nyckel till att utveckla kulturens roll och här nämns uttryckligen folkbildningens insatser, särskilt som lokal samverkanspart. Folkhögskolorna beskrivs som en väsentlig del i den kulturella infrastrukturen.

I planen finns ett särskilt avsnitt med rubriken *Folkbildning* som inleds med följande ord:

Folkbildningen bidrar aktivt till att skapa ett attraktivt och levande Västerbotten.

(sid 21)

Folkbildningens historiskt starka koppling till folkrörelserna påtalas. Studieförbundens betydelse för amatörkultur, dess flexibla metoder och breda nätverk lyfts fram. De sju folkhögskolornas konstnärliga kurser uppmärksammas, liksom deras ”kvalificerade produktionsmöjligheter för till exempel konst, musik och teater” (sid 21). Vidare beskrivs folkhögskolorna som viktiga kulturcentra på de orter där de verkar.

I Folkbildning Västerbotten (tidigare länsbildningsförbundet) är alla studieförbund och folkhögskolor medlemmar. I kulturplanen beskrivs uppgiften för Folkbildning Västerbotten som att ”öka och bredda dialogen mellan folkbildningen och offentlig sektor samt andra samhällsbyggande aktörer” (sid 21). Planen nämner även den överenskommelse för 2014–2016 som slutits mellan Region Västerbotten och Folkbildning Västerbotten, i samråd med folkhögskolor och studieförbund. Överenskommelsen är kopplad till regionens anslag till studieförbund och folkhögskolor och utgår från ett antal områden för årlig uppföljning, bland annat kultur och hälsa.

I övrigt lyfts folkbildningsorganisationer fram vid några tillfällen i kulturplanen, till exempel folkhögskolornas utbildningar inom textil, trä och smide samt studieförbundens verksamhet inom konstområdet.

De samråd och kulturdialoger som ägt rum inom kulturplanprocessen redovisas. Här nämns föreningsliv och kommundialoger, men varken studieförbund och folkhögskolor specifikt.

2.16. Västernorrlands län

Kulturplan för Västernorrland 2015–2018 från Landstinget i Västernorrland är uppdelad i två delar, del 1 med mål och prioriteringar och del 2 som beskriver den regionala och kommunala kulturen, med horisontella perspektiv, utmaningar och möjligheter. I den första delen är civilsamhället närvarande i flera mål och här nämns också att en av länets folkhögskolor ska medverka till att utveckla en symfoniorkester för unga. Inledningsvis nämns också folkbildningen som en aktör som skapar förutsättningar för en levande lokal kultur.

Även i del 2 av planen förekommer folkhögskolor och studieförbund vid flera tillfällen. Bland annat redovisas folkhögskolornas estetiska utbild-

ningar och studieförbundens verksamhet inom kulturområdet. Folkhögskolorna ses som en möjlig samverkanspart inom konstområdet.

Kulturplanen innehåller redovisningar av kommunernas kulturutmaningar och möjligheter och här nämns både folkhögskolor och studieförbund vid några tillfällen. De ekonomiska realiteterna uppmärksammas också:

En utmaning är att kunna behålla och fördela bidragen till föreningar och studieförbund som främjar kommunens kulturliv. (sid 82)

I slutet av kulturplanen finns tre separata kapitel med rubrikerna *Civilsamhället*, *Studieförbunden* och *Folkhögskolorna*. I studieförbundskapitlet nämns fyra utmaningar och ett antal möjligheter. Utmaningarna gäller bland annat att få större genomslag för studieförbundens samhällsnytta och att detta ska resultera i högre kommunala och regionala anslag, samt att

... få fler studieförbund att avsätta tid och resurser för dialoger om utveckling av kultursamverkan. (sid 92)

Möjligheterna återger statens syften med stödet till folkbildningen följt av ett tiotal punkter som handlar om vad studieförbunden vill utveckla och Bildningsförbundet Mittnorrland vill prioritera under 2015–2018.

Kapitlet om folkhögskolorna innehåller även det utmaningar och möjligheter. På de landstingsägda folkhögskolorna har kurser inom andra ämnesområden än kultur prioriterats och folkhögskolorna sägs ha en

... utmaning i att till fullo förverkliga sina ambitioner inom kulturområdet. (sid 94)

Som möjligheter framhålls just folkhögskolornas fria utbildningsform inom kulturområdet. Här betonas också möjligheter till samverkan inom läsförämjandeområdet och med kommunernas musik- och kulturskolor samt andra regionala kulturaktörer.

Flera dialogmöten har ägt rum med bland annat Bildningsförbundet Mittnorrland och i kulturplanen ägnas relativt stort utrymme åt att beskriva vad som kom ut av dialogprocessen.

2.17. Västmanlands län

En livskraftig region – Regional Kulturplan 2015–2018 är titeln på Landstinget Västmanlands regionala kulturplan. ”En livskraftig region” är också ett av landstingets sex målområden. Med utgångspunkt i en kulturpolitisk vision anger planen två kulturpolitiskt prioriterade områden; barn och unga samt geografisk spridning. Utöver det anges inledningsvis 13 prio-

riterade utvecklingsområden, där folkbildningen uttryckligen nämns i ett, nämligen läsfrämjande arbete, där ett nätverk ska skapas med folkbildningen som en part.

Ett särskilt kapitel i kulturplanen har rubriken *Kultur i samverkan med andra delar av samhället*. Kapitlets första avsnitt behandlar *Civilsamhället och den ideella sektorn*, det andra *Folkbildningen, folkhögskolor och studieförbund*. Avsnittet är relativt kortfattat, och lyfter fram studieförbundens breda verksamhet som en förnyande kraft med medborgaren i centrum. Landstingets bidrag till studieförbunden nämns liksom huvudmannaskapet för en folkhögskola, där kulturplanen refererar till en särskild strategi för skolans framtida inriktning. Västmanlands övriga tre folkhögskolor nämns vid namn.

Avslutningsvis konstateras i kulturplanens folkbildningsavsnitt att

Folkbildningens infrastruktur bör kopplas till det regionala utvecklingsarbetet kring arrangörskap, delaktighet, deltagarkultur, tillgänglighet och mångfald.
(sid 19)

För övrigt nämns studieförbund och folkhögskolor vid ett fåtal tillfällen i kulturplanen. Mer närvarande är civilsamhälle och föreningsliv, vars betydelse lyfts fram i flera olika sammanhang – inte minst som stöd för samverkan inom olika kulturella verksamheter.

Kulturplanen har tagits fram i dialog med bland annat civilsamhället, både centralt och i form av lokala samråd i länets tio kommuner.

2.18. Västra Götalands län

Västra Götalands regionala kulturplan 2016–2019 utgår från Västra Götalandsregionens kulturstrategi *En mötesplats i världen* och dess fem dimensioner: demokratisk öppenhet; konstnärlig kvalitet; social relevans; ekonomisk potential; regional profilering.

I kulturplanen räknas ett antal aktörer upp under rubriken *Västra Götalands kulturella infrastruktur*. Här ingår studieförbunden och folkhögskolorna, både regionens egna folkhögskolor och rörelsefolkhögskolorna. Samma organisationer räknas upp i ett avsnitt där mottagarna av olika stödformer redovisas.

Under rubriken *Utbildning och samverkan med utbildningssektorn* är *Folkbildning* en underrubrik. Folkbildningen – studieförbunden och folkhögskolorna – beskrivs här som ”civilsamhällets skolform” (sid 42). Folkbild-

ningsorganisationernas arbete med bildnings- och kompetensarbete framhålls, liksom deras betydelse för människors eget skapande och som kulturarrangör.

Regionens bidrag till folkbildningen nämns, och två utvecklingsinsatser formuleras, nämligen att

... stärka studieförbundens lokala verksamhet i samverkan med kommunerna
(sid 42)

samt att

... förbättra den regionala spridningen av och öka antalet aktörer inom
folkbildning och kultur i samverkan. (sid 42)

Kopplat till den sista punkten har Kulturnämnden initierat ett regionövergripande nätverk, *Folkbildning och kultur i samverkan*.

I övrigt nämns folkhögskolor och studieförbund vid några få tillfällen i kulturplanen, bland annat i avsnitten om film och bibliotek.

I planprocessen har folkbildning och övrigt organisationsliv bjudits in till delregionala möten. Möten med workshop har också genomförts med den studieförbundsdelegation som finns inom Västra Götalands Bildningsförbund.

2.19. Örebro län

Det här utvecklar vi tillsammans! är titeln på Region Örebro läns kulturplan 2016–2019. Ett av de inledande kapitlen, *Örebro län – En plats för kultur-möten*, innehåller avsnittet *Civilsamhället* där folkbildningen avhandlas. Statens syften lyfts fram, liksom den samordnande roll som Örebro läns bildningsförbund har. Här framhålls även att

Många av Örebro läns föreningar har en koppling till studieförbunden som stödjer dem med studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. (sid 19)

Vidare konstateras att folkbildningen organiserar och finansierar stora delar av amatörkulturen i länet. Det nämns att studieförbunden genomför 24 000 kulturarrangemang med närmare 725 000 deltagare varje år. I Region Örebro län finns även en amatörteaterkonsulent som till hälften är finansierad av regionen och till hälften av Örebro läns bildningsförbund.

Kulturplanen i övrigt lyfter fram folkhögskolor och studieförbund vid ett antal tillfällen, ofta som möjliga samverkansparter i olika sammanhang eller kopplat till konkreta insatser som de utför. Här nämns exempelvis folkhögskolornas estetiska utbildningar samt *Folkbildningens kulturskola* som sju studieförbund gemensamt driver i Nora. Vad gäller amatörteatern finns ett uttalat mål om utökad samarbete med studieförbunden.

I en bilaga till kulturplanen görs korta redovisningar av kulturverksamheten i länets tolv kommuner. Här framgår tydligt den dominerande roll som civilsamhället har i det lokala kulturlivet. Studieförbund och folkhögskolor nämns vid flera tillfällen.

Vad gäller samverkan bjuds Örebro läns bildningsförbund in till det regionala kultursamverkansrådet som möts regelbundet. Utöver det sker dialog med bildningsförbundet löpande. I kulturplanprocessen har dialogmöten genomförts med bildningsförbundet och folkhögskolorna.

2.20. Östergötlands län

Kulturplan för Östergötland 2016–2019 från Region Östergötland tar sin utgångspunkt i det *Regionala utvecklingsprogrammet* (RUP). Utifrån de mål i RUP som berör kulturområdet pekas fem strategiska prioriteringar ut i kulturplanen. De berör bland annat demokrati och delaktighet, breddat deltagande, stöd till konstnärlig utveckling samt att stärka områdena dans, film och kulturarv. Vidareutvecklad samverkan, bland annat med civilsamhället, ses som en viktig komponent för att nå målen.

Folkbildningen har ett särskilt avsnitt i den del av kulturplanen som benämns *Regionala kulturens organisation och infrastruktur*. Här tydliggörs Bildningsförbundet Östergötlands särskilda roll genom att

Bildningsförbundet har det regionala uppdraget att arbeta med utvecklingsfrågor för att stärka och utveckla de folkbildningsorganisationer som är verksamma i Östergötland. (sid 20)

Bildningsförbundet anger i kulturplanen även fyra särskilda prioriteringar för planperioden.

I folkbildningsavsnittet påtalas studieförbundens avgörande betydelse för kulturlivet i kommunerna. Kulturarrangemangen lyfts fram, liksom att studieförbunden engagerar kulturskapare och deltar i kulturella nätverk. Folkhögskolornas roll som kulturcentra påtalas. En regionägd folkhögskola och dess speciallinjer inom dans, konst och musik nämns särskilt. I av-

snittet ingår även några framtida utmaningar för folkbildningen. De handlar bland annat om att fortsätta verka på landsbygden och att

... utveckla metoder för att bättre svara upp mot marginaliserade grupper.

(sid 21)

I kulturplanen i övrigt finns studieförbund, folkhögskolor och folkbildning med i olika sammanhang, ofta ses de som möjliga samverkanspartner inom olika kulturverksamheter. Folkhögskolornas estetiska utbildningar lyfts också fram inom respektive konststart.

I processen med kulturplanen anges att samråd har ägt rum med folkbildningen, och här är det värt att återigen uppmärksamma Bildningsförbundet Östergötlands särskilda roll som uppdragstagare åt regionen.

3. Folkbildningens närvaro i de regionala kulturplanerna

I det här kapitlet redogörs för folkbildningens närvaro i kulturplanerna. I en första kortare del fokuseras på den kvantitativa närvaron, alltså i *vilken utsträckning* studieförbund och folkhögskolor finns med i planerna. I den andra, mer omfattande delen, redovisas *hur* folkbildningsorganisationerna behandlas i kulturplanerna.

3.1. Folkbildningen finns med

Folkhögskolor och studieförbund är omnämnda i samtliga kulturplaner. Som framgår av det förra kapitlet är kulturplanerna strukturerade på olika sätt, även om det finns hög grad av samstämmighet när det gäller de väsentliga delar som ingår i dem.

I de flesta kulturplaner har folkbildningen ett eget avsnitt. Ibland ingår folkbildningen som ett underavsnitt i den del som behandlar civilsamhället, ibland utgör civilsamhälle och folkbildning separata delar. Folkbildningsavsnitten är strukturerade så att studieförbund och folkhögskolor ibland har egna avsnitt, ibland behandlas under en gemensam rubrik.¹⁰

Studieförbund och folkhögskolor finns även med i andra delar av kulturplanerna än i sina "egna" avsnitt. De allra flesta kulturplaner inleds med en beskrivning av utgångspunkter, övergripande mål, utvecklingsområden eller prioriteringar i den regionala kulturpolitiken. Här är det vanligt att folkbildningen, och i ännu högre grad civilsamhället, ingår och mer ingående beskrivs som en viktig aktör i regionens kulturliv.

Studieförbund och folkhögskolor nämns också i många fall i de avsnitt där regionerna beskriver de olika kulturområden som ingår i kultursamverkansmodellen. Här är det dock ytterst sällan fråga om några utvecklade

---

¹⁰ En grov uppskattning har gjorts av folkbildningsavsnittens omfattning i kulturplanerna. Vanligtvis upptar dessa avsnitt 0,5 till 2 sidor i kulturplanerna. Sammantaget innebär det att folkbildningsavsnitten i genomsnitt upptar drygt 2 procent av kulturplanerna.

resonemang, utan mer om omnämningen där folkhögskolor och studieförbund spelar, eller förväntas kunna spela, en roll.

Studieförbunden finns med i högre utsträckning och i ett bredare spektrum av sammanhang än vad folkhögskolorna gör. Läger man samman alla kulturplaner så kan man finna studieförbund som befintliga eller möjliga aktörer på i stort sett samtliga områden inom regionernas kulturliv. Möjligen är detta en spegling av studieförbundens verksamhet, som ju är omfattande och spänner över många samhällsområden även utanför det kulturella fältet.

Det är vanligare att enskilda folkhögskolor nämns vid namn än att enskilda studieförbund nämns, även om det också förekommer. Enskilda folkhögskolors estetiska utbildningar hålls mycket ofta fram. När enskilda studieförbund omnämns handlar det oftast om specifika satsningar.

3.2. Bilden av folkbildningen

Utifrån den genomgång och analys som gjorts av kulturplanerna framträder ett antal kategorier för *hur* folkbildningen beskrivs.

3.2.1. En positiv bild

Det mest slående är de regionala kulturplanernas samstämmigt positiva bild av svensk folkbildning och dess betydelse för kulturlivet. Det är över huvud taget svårt att hitta några kritiska uttalanden i planerna när det gäller studieförbunden och folkhögskolorna.

Folkbildningen är en av Sveriges största kulturarenor, både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande.” (Värmlands kulturplan 2017–2020, sid 43)

Folkbildningen och särskilt studieförbunden med sin breda verksamhet kan spela en stor, aktiv och förnyande roll när medborgaren står i centrum för kulturpolitiken. (Landstinget Västmanland. En livskraftig region – Regional Kulturplan 2015–2018, sid 18)

Folkhögskolorna ger människor möjlighet att utveckla sin kreativitet och att få möta professionella kulturskapare. (Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015–2018, sid 37)

Det är faktiskt mer vanligt med positivt laddade värdeomdömen om folkbildningens organisationer, än när regionens egna kulturinstitutioner

beskrivs. Kulturinstitutionernas betydelse framhålls visserligen också, men de lovordas sällan på det närmast entydiga sätt som är fallet med folkbildningen.

3.2.2. Folkbildningen förklaras

Många kulturplaner innehåller allmänna faktabeskrivningar av svensk folkbildning. De planer som innehåller särskilda avsnitt om folkbildningen inleds ofta med en sådan allmän informativ beskrivning. I en del fall anges syftena med statens stöd till folkbildningen. Även olika verksamhetsformer redovisas, som studiecirkel, kulturprogram och folkhögskolekurser.

I många kulturplaners folkbildningsavsnitt, eller i inledande och mer övergripande avsnitt, finns beskrivningar av folkbildningens och civilsamhällets roll i regionens kulturliv. Även här har texterna en positiv karaktär. Som framgår av citaten nedan beskrivs folkbildningens roll på olika sätt, men med vissa gemensamma särdrag. Flexibiliteten, den demokratiska grunden, liksom de nära kopplingarna till föreningslivet återkommer ofta i beskrivningarna. Det handlar om en mångfacetterad del av samhället som står vid sidan av – om än med nära samröre med – den offentliga sektorn.

I sina syften arbetar folkbildningen i skärningspunkten mellan det professionella kulturlivet och amatörkulturen, mellan utbildning och bildning, mellan civilsamhälle och offentlig verksamhet, mellan idéburen sektor och statlig styrning, mellan olika generationer och olika kulturer. (Kulturplan Sörmland 2015–2017, sid 28)

En väl utvecklad folkbildningsverksamhet kommer att kunna bidra med flexibla lösningar för kompetensutveckling, stöd till civilsamhällets olika sammanlutningar, ett mångsidigt lokalt kulturliv och en arena för att utveckla den demokratiska dialogen. (Visa vägen – Dalarnas kultur- och bildningsplan 2016–2018, sid 59)

Folkbildningens möjligheter att utgå från människors behov och förutsättningar – att involvera medborgarna i kulturen – är en aspekt som ibland framhålls.

Till folkbildningens mål hör personlig utveckling, kunskaper, färdigheter och möjligheter till upplevelser genom kultur och eget skapande. (Regional kulturplan Jönköpings län 2015–2017, sid 22)

Folkhögskolorna utgör med sina fria bildnings- och utbildningsformer ett viktigt komplement till andra utbildningsanordnare. (Kulturplan för Västernorrland 2015–2018, sid 94)

3.2.3. Få mål, utmaningar och prioriteringar riktade till folkbildningen

Alla kulturplanerna innehåller mål för den regionala kulturpolitiken, såväl av övergripande karaktär som mer specifikt för olika kulturområden. De benämns på skiftande sätt i planerna – mål, utvecklingsområden, utmaningar, prioriteringar, etc.

Folkhögskolor och studieförbund är självständiga organisationer och inte heller mottagare av de statliga anslag som fördelas via kultursamverkansmodellen. Säkert är detta skäl till att mål direkt riktade till studieförbund och folkhögskolor inte förekommer särskilt ofta.

De regionägda folkhögskolorna har här en mellanställning, där regionen i kraft av huvudman har möjlighet att påverka skolornas inriktning. Men i kulturplanerna särbehandlas sällan de regionägda folkhögskolorna i relation till övriga folkbildningsorganisationer, och inte heller för dessa är det vanligt att kulturplanerna uttrycker särskilda mål – även om det förekommer i några fall.

Man kan naturligtvis hävda att det positiva sätt på vilket folkbildningen framställs i planerna kan ses som ett slags implicita mål, eller i alla fall förväntningar på vad den ska bidra med. Ofta handlar det att studieförbund och folkhögskolor ses som potentiella samverkansparter.

Biblioteken och studieförbunden har viktiga roller när det gäller att öka alla invånares kunskap om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet och samhällsdebatten. (Värmlands kulturplan 2017–2020, sid 14–15)

Stärkt samverkan mellan kultur- och musikskolor samt civilsamhälle (studieförbund) är också viktigt för fortsatt utveckling. (Det här utvecklar vi tillsammans! Örebro läns kulturplan 2016–2019, sid 27)

Nya utmaningar för både bildningsförbundet och dess medlemmar är att hitta samverkan med de nya föreningar och nätverk som bildas på kulturområdet, till exempel av nya svenskar. (Blekinges regionala kulturplan 2015–2017, sid 47)

I några fall ger kulturplanerna plats för folkbildningens egna mål, prioriteringar eller utvecklingsområden. Här är det troligt att folkbildningsorganisationerna, i allmänhet företrädda av länsbildningsförbunden, själva har haft ett inflytande över texten. I Jämtlands och Västernorrlands kulturplaner anges till exempel studieförbundens egna mål och prioriteringar i ett antal punkter, som bland annat handlar om ökat antal kulturprogram för kulturovana grupper samt om att öka antalet deltagare per kulturprogram. En del i Östergötlands kulturplans folkbildningsavsnitt innehåller sju prioriteringspunkter, fyra som är regionens egna och tre som är bildningsförbundets.

Vanligast är dock att mål som involverar folkbildningen är riktade till regionerna själva. Dessa mål förutsätter samtidigt aktiv medverkan från studieförbund och folkhögskolor.

Region Skåne vill stärka folkhögskolornas roll i utbildningssystemet avseende konstnärliga utbildningar. (Regional kulturplan för Skåne 2016–2019, sid 32)

Att utveckla samarbeten med fler studieförbund samt att stärka kvaliteten inom amatörteatern i länet är centrala målbilder för amatörteaterkonsulenten. (Det här utvecklar vi tillsammans! Örebro läns kulturplan 2016–2019, sid 45)

För att stärka den ideella sektorn vill regionen utveckla samarbetet med folkbildningen inom områdena barn-, ungdoms- och äldreverksamhet samt för ökad integration, tillgång till kultur, läsfrämjande insatser och kulturarvsfrågor. (Kulturplan för Jämtland Härjedalen 2015–2018, sid 27)

I några planer förekommer även mål eller utmaningar som riktas till kommunerna.

Att kommunerna samverkar med och stöttar studieförbunden för att upprätthålla ett vitalt musikliv. (Kulturplan för Norrbotten 2014–2016, sid 29)

I detta sammanhang är det viktigt att ha i minnet att regionerna ger särskilda bidrag till studieförbunden och folkhögskolorna, vid sidan av de medel som fördelas inom ramen för kultursamverkansmodellen.

En intressant fråga är i vilken mån kulturplanernas mål och prioriteringar också påverkar de reguljära regionala bidragens inriktning och fördelning. I flera kulturplaner framhålls att regionen ger bidrag till studieförbund och folkhögskolor. Även kommunernas bidrag till studieförbunden nämns i en del planer. Det är dock sällsynt att det i kulturplanerna görs några kopplingar mellan den reguljära bidragsgivningens inriktning och kultur-

planernas mål och prioriteringar. Det är naturligtvis inte uteslutet att sådana kopplingar ändå finns.

3.2.4. Fyra roller för folkbildningen

Kulturplanernas avsnitt om folkbildning och civilsamhälle innehåller ofta mer eller mindre utvecklade resonemang som beskriver dessa fristående aktörers roll i det regionala kulturlivet. Fyra områden återkommer oftare än andra:

Folkbildningen som samverkanspart

Kulturplanerna identifierar ofta områden inom kulturlivet där ”mer borde göras”. Och mer samverkan verkar vara en del av lösningen på de allra flesta utmaningar. Samverkan är nog ett av de vanligast förekommande begreppen i de regionala kulturplanerna.

Det mest frekventa sätt på vilket folkbildningsorganisationerna omnämns i kulturplanerna är som möjliga samverkanspartner för framsteg inom olika kulturområden. Ofta är det oklart på vilket sätt som folkhögskolor och studieförbund mer specifikt kan bidra, för det mesta ingår de i en uppräkningslista av möjliga aktörer.

Det finns således behov av att utveckla strukturerna kring film i skolan och på fritiden i länet. De resurser som finns inom till exempel studieförbund, kommun, kulturskola, fritidsverksamhet och samhällsföreningar behöver lyftas fram.

(Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 25)

Bättre samverkan mellan kulturinstitutioner, skolor, ungdomsgårdar och studieförbund behövs och kan uppnås genom samverkansgrupper, återkommande gemensamma arrangemang och mål. (Region Gotland kulturplan 2017–2020, sid 48)

Citaten ovan, endast ett par av många, kan ses som utsträckta händer till initiativ och samverkan. Samtidigt ger de ett vagt och oprecist intryck. På vilket sätt insatserna ska göras och med vilka resurser framgår inte.

Det finns också exempel som mer tydligt beskriver folkbildningens roll som samverkanspart.

Befintliga strukturer inom föreningslivet med långsamma ansökningsprocesser för bidragsgivning tilltalar inte alla unga. Här kan en ökad samverkan mellan studieförbund, kulturverksamheter och föreningsliv vara fruktbar. (Visa vägen – Dalarnas kultur- och bildningsplan 2016–2018, sid 16)

Kulturell infrastruktur och arrangörskap

Begreppet ”kulturell infrastruktur” används i en del planer för att beskriva förutsättningarna för ett blomstrande kulturliv. För några aspekter av denna kulturella infrastruktur tillmäts civilsamhället och folkbildningsorganisationerna en central roll.

De (studieförbunden) verkar på ett mångdimensionellt sätt inom kulturverksamheten både som utförare, samverkanspart och möjliggörare där delaktighet och tillgänglighet är viktiga grundvärden. (Kulturplan för Västernorrland 2015–2018, sid 93)

Flera kulturplaner lyfter fram spänningen mellan centrum i regionen (större städer och tätorter) och periferin (landsbygd och mindre samhällen) när det gäller medborgarnas tillgång till kultur. Här ges i en del fall folkbildningen en särskild roll.

Folkbildningens utmaningar framåt är att fortsätta verka i hela regionen, även i landsbygdskommuner, trots att ekonomin inte täcker infrastrukturen för småkommunerna inom rådande strukturer. (Kulturplan för Östergötland 2016–2019)

Folkbildningen organiserar och finansierar stora delar av amatörkulturen i länet. Med sin lokala förankring och geografiska spridning når den en stor del av befolkningen. (Det här utvecklar vi tillsammans! Örebro läns kulturplan 2016–2019, sid 19)

Flera kulturplaner innehåller kortfattade beskrivningar av kulturlivet i regionens kommuner. I dessa sammanhang lyfts folkbildningsorganisationerna – särskilt studieförbunden – ofta fram som betydelsefulla lokala kulturaktörer.

Arrangörskapet framstår i många kulturplaner som en nyckel till ett kulturliv som når hela befolkningen. I de större tätorterna finns kulturinstitutioner i form av teatrar, museer med mera. På mindre orter är föreningar, studieförbund och folkhögskolor betydelsefulla kulturarrangörer – både vad gäller ”egna” lokala arrangemang och för att ge möjlighet för kulturaktörer utifrån att möta en lokal publik.

Arrangörsföreningar med olika inriktning finns runt om i länet och möjligheter till arrangörsutbildningar erbjuds till exempel av studieförbunden... (Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 17)

De lokala studieförbunden engagerar sig i olika typer av arrangemang och hjälper till med kontakter och nätverk. (Regional kulturplan för Uppsala län 2015–2017, sid 41)

Att folkbildningsorganisationerna ofta har tillgång till lokaler och teknisk utrustning är andra och mer konkreta delar av den infrastrukturella betydelse som folkbildningen ges.

Studieförbunden investerar i teknik och lokaler som kan stödja individers och grupper utveckling. (Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 29)

Studieförbunden är viktiga för musiklivets utveckling och särskilt i ungdomsarbetet. De tillhandahåller replokaler, samarbetsmöjligheter, speltillfällen, kurser och ibland även inspelningsmöjligheter. (Kulturplan för Norrbotten 2014–2016, sid 29)

Föreningslivet, studieförbunden och olika samfund är lokalhållare med god geografisk spridning i länet. (Regional kulturplan för Uppsala län 2015–2017, sid 27)

En del kulturplaner gör en direkt koppling mellan studieförbunden och föreningslivets möjligheter att bidra till det lokala kulturlivets utveckling. Sällan ges några mer ingående beskrivningar, utan mer allmänna konstateranden att studieförbunden har medlems- och samarbetsorganisationer och ofta utvecklade kontakter med det lokala föreningslivet.

I några få kulturplaner finns resonemang om det nya civilsamhälle som växer fram, i form av nya föreningar, nätverk och lösare grupperingar av enskilda som engagerar sig inom kulturområdet. Här ses studieförbunden som en brygga.

Det är inte heller särskilt vanligt, även om det förekommer, att kulturplanerna problematiserar civilsamhällets och folkbildningens förutsättningar att behålla eller utveckla sin roll inom kulturområdet. Några kulturplaner kommenterar dock att kommunernas generella anslag till studieförbunden sjunkit under en följd av år.

Kommunerna svarar för en andel av stödet till studieförbunden, men det kan konstateras att uppräknigen av de kommunala anslagen till studieförbunden är svag och inte står i proportion till den viktiga kulturella infrastruktur som studieförbunden utgör på lokal nivå. (Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 29)

En utmaning är att kunna behålla och fördela bidragen till föreningar och studieförbund som främjar kommunens kulturliv. (Kulturplan för Västernorrland 2015–2018, sid 182)

Kulturutövande, amatörkultur, deltagarkultur

Kultursamverkansmodellens fokusering på kulturområdena och förordningens ord om att ”ge medborgarna tillgång till...” kultur inom olika områden signalerar att medborgarna ska ges möjlighet att ta del av färdigproducerade kulturupplevelser av hög kvalitet.¹¹

Eftersom de flesta kulturplanerna har ambitionen att spegla hela det regionala kulturlivet lyfts också amatörkultur och människors eget kulturskapande fram, även om dessa perspektiv på kultur knappast ges någon central position. I den mån amatörkulturen och människors eget kulturskapande diskuteras, är kopplingen till civilsamhället och folkbildningsorganisationerna stark. I de flesta fall görs detta genom positiva konstateranden, där exempelvis studieförbundens musik- och teaterverksamhet samt deras utbud av studiecirkel/kurser inom estetiska ämnen lyfts fram.

Till folkbildningens mål hör personlig utveckling, kunskaper, färdigheter och möjligheter till upplevelser genom kultur och eget skapande. (Regional kulturplan Jönköpings län 2015–2017, sid 22)

Studieförbunden är också en arena där oetablerade band och sångare får chans att spela inför publik och utvecklas. (Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 18)

Folkhögskolornas estetiska utbildningar

Många folkhögskolor har kurser med estetisk inriktning. Det är främst på detta område som folkhögskolorna synliggörs i kulturplanerna. I stort sett samtliga planer nämner folkhögskolornas estetiska utbildningar.

I ungefär hälften av kulturplanerna görs direkta kopplingar mellan folkhögskolornas estetiska utbildningar och möjligheten att utveckla kulturella näringar i regionen. Några planer uttrycker också folkhögskolornas betydelse för att öka regionens attraktionskraft på ett mer allmänt plan.

---

¹¹ SFS 2010:2012, Förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Inom kultursektorn har skolorna stor betydelse som arena både när det gäller kurser inom dans, musik, scenkonst, film och konst, och som arrangör, samarbetspartner och arbetsgivare. (Värmlands kulturplan 2017–2020, sid 43)

Att slå vakt om folkhögskolornas utbildningar med kulturprofil är särskilt angeläget i ett län som saknar högre konstnärliga utbildningar. (Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015–2018, sid 37)

Flera egna företagare inom hemslöjdsområdet har fått sin grund för företagandet via en folkhögskola och mycket kunskap kommer både föreningslivet och besöksnäringen till del. (Ett kulturliv som ger livskraft och skapar sammanhang. Kulturplan för Gävleborg 2016–2018, sid 20)

I flera kulturplaner finns exempel på nära samarbeten mellan folkhögskolor och regionala kulturinstitutioner. I några mindre regioner framställs enskilda folkhögskolor som mycket betydelsefulla inom vissa kulturområden. Ett exempel är Halland där regionen vill skapa förutsättningar för professionell filmproduktion.

Avgörande för att lyckas är att Katrinebergs folkhögskola och dess resurscentrum för film kan vara en drivkraft för ungas filmskapande. (Hallands kulturplan 2017–2020, sid 32)

Ett annat exempel finns i Västernorrland.

... en symfoniorkester för unga ska utvecklas i samverkan med Härnösands folkhögskola och kulturskolor i länet. (Kulturplan för Västernorrland 2015–2018, sid 16)

3.2.5. Skillnader i synen på kulturens roll?

Folkhögskolor och studieförbund erbjuder, som tidigare påpekats, en mycket omfattande kulturverksamhet. En intressant fråga är om det finns några kulturpolitiska spänningsfält mellan regionernas och folkbildningens kultursyn? Ett sätt att närma sig denna fråga är att på ett mer avgränsat plan analysera kulturplanerna.

Som en särskild frågeställning i kartläggningen ingår att uppmärksamma tre områden med koppling till statens syften med stödet till folkbildningen. Dessa områden är

- jämställdhet inom musikverksamheten
- mångfald i folkbildningens kultur (ålder, etnisk tillhörighet, etc.)

— kultur i socioekonomiskt utsatta områden

Ungefär hälften av kulturplanerna uppmärksammar folkbildningsorganisationernas musikverksamhet med unga som en viktig del av kulturlivet. Studieförbundens replokaler och utrustning nämns, liksom folkhögskolornas musikutbildningar. Endast Kronobergs kulturplan lyfter fram bristen på jämställdhet i studieförbundens och kulturskolornas verksamhet:

På dessa arenor dominerar musiken och i öppna verksamheter och studieförbundsverksamhet med kulturinriktning är killar i majoritet. (Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017, sid 7)

Även i Skånes kulturplan lyfts jämställdhet fram, utan att folkbildningen explicit nämns.

Det finns ett stort behov av att öka jämställdheten och integrera frågor om genus och jämställdhet i de konstnärliga processerna, i synnerhet på musikområdet. (Regional kulturplan för Skåne 2016–2019, sid 26)

Mångfald är ett begrepp som ofta återkommer i kulturplanerna. Inte sällan kopplas detta till avsnittet om kulturarv, med tydliga ambitioner att kulturarvsfrågorna ska spegla mångfalden i samhället, särskilt med avseende på etnisk tillhörighet. De nationella minoriteternas kultur lyfts fram i samtliga planer. Folkbildningens bredd, tillgänglighet och förmåga att nå ut till medborgarna framhålls i många kulturplaner. Studieförbundens förmåga att nå unga lyfts fram i några fall. I övrigt är det svårt att hitta resonemang där folkhögskolor och studieförbund tillmäts en särskild roll, vad gäller kulturell mångfald och insatser för att nå specifika målgrupper.

Inte heller i frågan om kultur i socioekonomiskt utsatta områden lyfts folkbildningen fram. Det är över huvud taget sällsynt att kulturplanerna mer ingående behandlar socioekonomiska faktorer och jämlikhetsaspekter vad gäller människors deltagande i kulturlivet.

Djupare analyser av folkbildningens kulturverksamhet i relation till statens syften med stödet till folkbildningen, och i förlängningen hur denna verksamhet förhåller sig till statens och regionernas kulturpolitiska mål och prioriteringar, behövs för att med säkerhet uttala sig om det finns några målkonflikter eller spänningar i synen på kultur. De tre områden som här lyfts fram visar att sådana spänningsfält inte kan avfärdas.

4. Samråd

I förordningen som reglerar kultursamverkansmodellen sägs att den regionala kulturplanen ska utarbetas ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”.¹² Vad som avses med det civila samhället anges inte närmare.

I det här kapitlet refereras dels till kulturplaner, dels till de fem intervjuer med regionrepresentanter som ägt rum inom ramen för kartläggningen.

Det är viktigt att poängtera att samråd och kontakter mellan regionrepresentanter och folkbildningsföreträdare sker i många olika sammanhang, även vid sidan av själva kulturplanprocessen. Både studieförbund och folkhögskolor har reguljära bidrag från regionerna, vilket i allmänhet innebär regelbundna kontakter.

Att ge en total bild det kommunikationsutbyte som sker är knappast möjligt, men att kontaktvägarna är många är något att ha i minnet när de specifika samråd som berör de regionala kulturplanerna diskuteras. Att samråd och kontakter sker mer eller mindre formellt, och även inom olika delar av det regionala kulturlivet, framgår av dessa röster från två regioner:

Vi har våra kontinuerliga dialogprocesser som inte är avhängiga kulturplanerna.

Vi har dialog konstant, kontinuerligt. (Regionrepresentant)

Av tradition har vår förvaltning ett ganska nära samarbete mellan våra

konsulenter och de estetiska kurserna på folkhögskolorna. (Regionrepresentant)

Det finns även exempel på hur man på ett systematiskt sätt format dialogprocessen med folkbildningen med bärkraft på kulturpolitiken, men också på andra regionala frågor.

2010 hade vi en fördjupad dialog med studieförbunden. Vi satte gemensamma mål och fokuserade teman, digitalisering, unga vuxna med mera och även kring fördelning av bidragen. ... Genom den processen fick vi en fördjupad dialog och en ökad tillit, och det var viktigt för oss i våra relationer med folkbildningen.

(Regionrepresentant)

---

¹² Ibid.

4.1. Samrådsprocessen i kulturplanerna

I samtliga kulturplaner redovisas, ofta översiktligt, den samrådsprocess som föregått planen. I allmänhet namnges olika samrådsaktörer och vilka möten som har ägt rum. Det är uppenbart att regionerna lägger stor vikt vid att etablera en samrådsstruktur där olika parter inom kulturlivet ges möjlighet att medverka.

Samverkan och dialog är grundbultar för att få med den kommunala nivån, kulturskaparna och samrådet med civilsamhället. (Kulturplan Sörmland, 2015–2017, sid 6)

Det är dock ovanligt med några mer ingående beskrivningar av samrådsprocessen – under vilka former den har ägt rum, vilka frågor som har diskuterats eller i vilken mån utfallet har påverkat planernas utformning.

Av planerna framgår, med något undantag, att folkbildningen medverkat i samrådsprocessen. Informationen är i allmänhet knapphändig och består av att olika samrådsaktörer räknas upp, där ”folkbildningen”, ”studieförbund”, ”folkhögskolor” och/eller ”länsbildningsförbund” ingår.

Några få planer redovisar samrådsprocessen mer ingående och relaterar även till hur samråden påverkat planens utformning. Landstinget Västernorrland har följt upp den tidigare kulturplanen och återger en del synpunkter från denna uppföljning i den nuvarande, vilket framgår av följande citat.

Den nya planen bör innehålla tydligare och färre prioriteringar som lättare kan följas upp och utvärderas” ... ”Planen (bör) inte bli för omfattande och omfångsrik, eftersom den då tenderar att bli mer av en önskelista än ett tydligt strategiskt redskap för regionala prioriteringar.” ... ”Kulturplanen (bör) ta fasta på att utveckla och förstärka samverkan mellan regional kulturverksamhet och folkbildning, folkhögskolor, föreningsliv samt kommunal kulturverksamhet. (Kulturplan för Västernorrland 2015–2018, sid 11)

4.2. Former för samråd

Eftersom informationen i kulturplanerna är knapphändig går det inte att med säkerhet eller i detalj uttala sig om formerna för samråden. Kompletterat med intervjuerna framkommer ändå ett spektrum av samrådsformer.

Möten mellan olika företrädare för det regionala kulturlivet är en del av kulturplanprocessen. I flera planer listas de möten som har ägt rum. Här återfinns också de möten som ägt rum mellan de tjänstepersoner som ansvarar för kulturplanen inom regionen och företrädare för folkbildningen.

En annan form av samråd är mer öppna forum där folkbildning och civilsamhälle bjuds in tillsammans med andra aktörer för att diskutera kulturfrågor. Dessa öppna forum kan ha olika teman. Exempelvis genomförde en region inför den tidigare kulturplanen, och i nära samråd med bildningsförbundet, öppna dialogmöten i samtliga regionens kommuner, där fokus för mötena just var bildning. Inbjudan gick ut brett och även allmänheten var välkommen.

Det var spännande samtal, men svårt att få något handfast ut av det som gick att använda i planen. Det blev för generellt och övergripande. (Regionrepresentant)

Liknande erfarenheter av öppna forum redovisas en annan region.

Vi bjöd in allt och alla och pratade kulturfrågor. Det går inte att prata med den myllan av olika målgrupper med olika behov och utmaningar. När vi utvärderade tyckte vi att det var skendemokrati. Nu har vi i stället mindre dialogmöten för olika aktörer och målgrupper. Det blir bättre möten och mer legitima samråd. (Regionrepresentant)

Det finns även exempel på samrådsmöten under kulturplanprocessen *inom* olika kulturområden, där folkbildning och civilsamhälle bjuds in.

Många regioner genomför även olika slags regelbundet återkommande samråd, ofta årliga, där kulturfrågor diskuteras. Detta förefaller i första hand ske med ansvariga för de regionala kulturinstitutionerna, men det finns även andra former av forum, till exempel återkommande chefsmöten, där även folkhögskolornas rektorer och bildningsförbundet ingår.

Vi har ett årligt kulturting, och årets hade fokus på civilsamhället. (Regionrepresentant)

I intervjuer och kulturplaner framhålls att samråd och dialog inte är något som uppstår av sig själv. Former måste diskuteras och förutsättningar skapas för en aktiv medverkan från folkbildningens och det civila samhällets sida.

Man måste investera i relationer och nätverk, och även i grundfinansieringen av folkbildningen. (Regionrepresentant)

4.3. Innehållet i samråden

En del av samråden med folkbildningsföreträdarna handlar, vilket knappast är överraskande, om hur folkbildningen ska beskrivas, främst i kulturplanernas särskilda avsnitt om folkbildningen.

Vi är väldigt lyhörda i vad folkbildningen vill. Det är mycket i kapitlet om folkbildningen som vi skrivit tillsammans. Så det är mycket folkbildningens egna ord som finns där. (Regionrepresentant)

Där folkhögskolorna har en central roll inom specifika kulturområden kretsar samråden ofta kring denna. Ofta står folkhögskolornas kursutbud inom det kulturella/estetiska området i fokus – och den koppling dessa utbildningar kan ha till den regionala kulturverksamheten i stort. Här är det uppenbart att det på flera håll finns samverkansprocesser som dels är kopplade till kulturplanerna, dels sker mer löpande.

Ett viktigt spår är folkhögskolornas kulturutbildningar. Här är det tydligt att vi måste samverka; folkhögskolor, kulturinstitutioner och region.

(Regionrepresentant)

Det förefaller inte som om det faktum att folkbildningsorganisationerna självständigt formulerar folkbildningens mål, och att regionen antar sina kulturpolitiska mål, orsakar några större spänningar. Just att ventileras och tala sig samman kring gemensamma utmaningar – som olika parter kan arbeta med utifrån sina förutsättningar – förefaller snarare uppfattas som kärnan i en bra dialog.

Vitsen med en bra dialog är att formulera utmaningar tillsammans. Det får inte vara så att den ena informerar den andra. (Regionrepresentant)

4.4. Vem som representerar folkbildning och civilsamhälle – Länsbildningsförbundens roll

Det framgår inte alltid av kulturplanerna vilka som representerar folkbildningens organisationer i samråden. Mycket talar dock för att länsbildningsförbunden – där sådana finns – har en central roll i som företrädare för folkbildningen i kulturplanprocessen.

Bildningsförbundet är ovärderligt, både i dialogen och rent praktisk. Det skulle vara förfärligt om vi inte hade ett bildningsförbund. (Regionrepresentant)

Som nämndes i kapitel 2 finns dock skillnader mellan länsbildningsförbundens organisering, kapacitet och uppdrag. I ett antal regioner har länsbildningsförbunden, vid sidan av att vara intresseorganisation för folkbildningen, även direkta kulturuppdrag från regionen. Det kan exempelvis gälla amatörteater eller kultur i vården.

Örebro läns bildningsförbund arbetar med folkhälsofrågor och amatörteaterverksamhet enligt avtal med Region Örebro län. (Det här utvecklar vi tillsammans! Örebro läns kulturplan 2016–2019, sid 19)

I ett par regioner har bildningsförbundet en aktiv roll när det gäller fördelningen av de reguljära bidragen till studieförbunden. Denna dubbla roll ger dessa bildningsförbund en särskild relation till regionen. En särskild roll har också de regionägda folkhögskolorna, där huvudmannskapet påverkar regionens relation till skolorna.

Av intervjuerna framgår tydligt att frågan om vilka som ska representera folkbildningen, och i ännu högre grad civilsamhället i stort, inte är okomplicerad. För många lokalt verksamma föreningar och folkbildningsaktörer är kontakter med kommunerna det primära. På regional nivå blir diskussionerna annorlunda och får en mer övergripande karaktär.

Rent generellt är den regionala nivån lite klurig. Jag tycker att de som har mandat och förstår sig på den regionala nivån ska delta i dialogerna. Prata regional utveckling och strategier, det är en konst att göra det. Vi från regionen måste också ställa de rätta frågorna. (Regionrepresentant)

Spontant, men det är min åsikt, tycker jag det vore bra om civilsamhället själva kunde organisera sig och identifiera aktörer som representerar dem. Men jag förstår att det är komplicerat, det är ingen som har tid med sådant.

(Regionrepresentant)

Ideell Kulturallians, IKA är en ideell organisation som samlar ideella föreningar med omfattande kulturverksamhet. IKA har sedan kultur-samverkansmodellen infördes verkat för att lyfta fram det ideella kulturlivets roll och förutsättningar. Kick-projektet, som genomförs i fyra regioner under 2017, handlar just om att öka och förbättra samverkan mellan regionerna och civilsamhällets kulturorganisationer, i första hand i kultur-samverkansmodellen och regionernas samråd om kulturplanerna.

Representativiteten är en jättesvår fråga. Vi utvecklar dialog med Riksteatern, Hembygdsrådet, IKA och ATR.¹³ Vi försöker behålla vårt förstånd genom att koncentrera oss på den regionala nivån. Dialog med föreningslivet måste ske i kommunerna. (Regionrepresentant)

Kulturplanerna ger inte svar på frågan om hur stort intresse och engagemang det finns inom folkbildningen för att delta aktivt i formandet av den regionala kulturpolitiken. Intervjuerna ger en splittrad bild.

En del studieförbund är mer på än andra. Men generellt skulle vi vilja få lite mer fart. (Regionrepresentant)

Man kan väl säga att det här med dialog är en paradgren inom folkbildningen, det märkte man. Många kom med stort engagemang och med stort hjärta. (Regionrepresentant)

Förslaget till en ny kulturplan föregås av ett remissförfarande. Vanligt är att en remissutgåva läggs ut på regionens hemsida, och det är fritt fram för enskilda medborgare och organisationer att lämna synpunkter. I några få kulturplaner redovisas vilka som har yttrat sig över förslaget. Här framgår att det är ytterst få studieförbund och folkhögskolor som lämnat synpunkter.

4.5. Samråd – ett utvecklingsområde

Både i intervjuer och i kulturplaner tydliggörs den stora vikt som man från regionens sida lägger vid samverkan. Det är uppenbart att samrådsprocessen är under utveckling, både specifikt vad gäller kulturplanerna och på ett mer allmänt plan för samverkan mellan region och civilsamhälle/folkbildning. Flera kulturplaner anger som mål, prioriteringar och utvecklingsområden just bättre fungerande dialog och samråd.

I Sörmland behöver dialogen och samrådet med civilsamhället stärkas och förbättras. (Kulturplan Sörmland 2015–2017, sid 28)

Region Värmland har på senare tid fördjupat dialogen med studieförbunden bland annat i syfte att tydliggöra folkbildningens strategiska roll på områden som arrangörskap, digital delaktighet och integration. (Värmlands kulturplan 2017–2020, sid 43)

---

¹³ Amatörteaterns Riksförbund.

Av samtliga intervjuer framkommer också att formerna för dialog och samråd är en fråga som prioriteras, prövas, diskuteras och utvärderas – och även behöver förbättras.

Dialogen med civilsamhället kommer att bli viktigare framöver, och inte enbart vad gäller kulturplanerna, utan även för de regionala utvecklingsplanerna.

(Regionrepresentant)

Vi har arbetat aktivt för att få med våra landstingsdrivna folkhögskolor i en dialog tillsammans med skolornas värkommuner, för att se dem som en resurs i lokalsamhället. (Regionrepresentant)

4.5.1. Överenskommelser

Ett sätt att tydliggöra relationen mellan det offentliga och civilsamhället är genom så kallade *överenskommelser*, där man tydliggör varandras roller, förutsättningar och i en del fall även anger gemensamma utvecklingsområden. Överenskommelserna kan alltså ha skiftande karaktär och ingås mellan olika parter, och gäller sällan enbart kulturfrågor utan även andra samhällsområden.

Folkbildningens organisationer är på många håll involverade i dessa överenskommelser, som också berörs i flera kulturplaner. I Skåne finns till exempel ingångna överenskommelser mellan Region Skåne och folkbildningens organisationer. Region Halland har en överenskommelse med bildningsförbundet och vill stärka dialogen med folkbildningen och föreningslivet.

I Västerbotten finns en överenskommelse mellan regionen och Folkbildning Västerbotten (länsbildningsförbundet) som är kopplad till regionens anslag till folkhögskolor och studieförbund. Den innehåller bland annat ett antal områden som ska följas upp årligen; inkludering och mångfald, digital delaktighet, livslångt lärande, etc.

Även i Kronobergs kulturplan uttrycks ambitionen att ta fram en avsiktsförklaring för det civila samhället samt att i det sammanhanget stärka folkbildningens roll i regionala processer som kultursamverkan och kompetensplattformar. Detsamma gäller Sörmland.

Under perioden ska den regionala kulturverksamheten tillsammans med folkbildningen undersöka förutsättningarna för att ta fram, och den möjliga användningen av, en 'folkbildningens kulturplan i Sörmland'. (Kulturplan Sörmland 2015–2017, sid 28)

5. Slutsatser och utmaningar

I det här sista kapitlet presenteras ett antal sammanfattande slutsatser med utgångspunkt i kartläggningens frågeställningar. Avslutningsvis formuleras ett antal utmaningar, som har sin grund i vad som framkommer i kulturplaner och intervjuer.

5.1. Folkbildningens närvaro i kulturplaner – fyra perspektiv

Ett sätt att sammanfatta resultaten av denna kartläggning är att utgå från fyra begrepp – *beskriva*, *positionera*, *samråda*, *involvera* – som speglar i vilken omfattning och på vilket sätt som folkbildningens framställs i kulturplanerna. Man kan också tänka sig dessa begrepp som en utvecklingslinje, som visar hur folkbildningen i olika grad inkluderas i en regional kulturpolitisk kontext.

5.1.1. Folkbildningen nämns och *beskrivs*

Det råder ingen tvekan om att folkbildningens organisationer – studieförbund och folkhögskolor – är närvarande i de regionala kulturplanerna. De är identifierade och beskrivna som betydelsefulla aktörer i det regionala kulturlivet.

Folkbildningen uppmärksammas vid ett flertal tillfällen i samtliga planer och har även egna fristående kapitel eller avsnitt i de allra flesta. Folkhögskolor och studieförbund omnämns inom många olika kulturområden (film, musik, teater, etc.) och även i rollerna som kulturarrangörer och som utbildningsaktörer.

De som läser kulturplanerna får i allmänhet en god översiktlig bild av folkhögskolor och studieförbund. Ofta återges statens syften med stödet till folkbildningen, liksom de olika verksamhetsformerna – studiecirklar, folkhögskolekurser, kulturprogram med mera. I några fall görs också kvantitativa beskrivningar av folkbildningens verksamhet i regionen, även om det inte hör till vanligheterna.

5.1.2. Folkbildningen *positioneras*

Vilken roll har folkhögskolor och studieförbund i det lokala och regionala kulturlivet – i relation till andra kulturaktörer och till regionens och statens kulturpolitiska mål? Det finns avsevärda skillnader i vilken utsträckning som kulturplanerna behandlar denna fråga, och därmed positionerar folkbildningen i det regionala kulturlivet.

Merparten av kulturplanerna ägnas åt att behandla de kulturområden som finns angivna i kultursamverkansmodellen. De regionala kulturinstitutionerna och kulturkonsulenternas insatser har här en framträdande plats.

Mer sällan görs några ingående analyser av folkbildningens roll och förutsättningar i kulturlivet, vilket för övrigt även gäller för civilsamhället i stort. Inte heller diskuteras folkbildningens självständiga roll i relation till det offentliga – och vilka konsekvenser detta får i en samlad kulturpolitisk kontext.

Merparten av det som sägs i kulturplanerna om studieförbund och folkhögskolor återfinns i folkbildningens ”egna” avsnitt. Detta synliggör visserligen folkbildningen, men effekten blir också att folkbildningsorganisationerna hamnar lite ”vid sidan av”, som betydelsefulla aktörer men med distans till det som i planerna framstår som den regionala kulturpolitikens kärnområden.

Att regionerna fokuserar på den ”egna” kulturverksamheten och de områden som omfattas av kultursamverkansmodellen är kanske naturligt, men leder ändå till en viss obalans, särskilt som folkbildningens kulturpolitiska betydelse ofta framhålls, exempelvis när studieförbunden beskrivs som regionens största kulturarrangör.

Det finns dock exempel där regionerna i sina kulturplaner uppenbart har ambitionen att komplettera avsnitten om olika kulturområden med att mer ingående behandla kulturlivet utifrån andra utgångspunkter. Här förs till exempel resonemang om kulturell infrastruktur, horisontella perspektiv på kulturpolitiken, olika målgrupper och frågor om centrum–periferi vad gäller tillgång till kultur i regionen. I en del planer tar folkbildningens kulturverksamheter och dess särskilda kännetecken plats i dessa resonemang.

Den här kartläggningen fokuserar på aktuella kulturplaner och innefattar inte systematiska jämförelser över tid. Såväl planer som intervjuer indikerar dock att det finns potential – och även i en del fall uppenbara ambitioner – att utveckla planerna i en riktning som på ett mer strategiskt

sätt positionerar och analyserar olika kulturaktörers roller i kulturlivet, däribland studieförbundens och folkhögskolornas.

5.1.3. *Samråd* med folkbildningen

Kultursamverkansmodellen slår fast att samråd ska ske med civilsamhället. Av kulturplanerna framgår att folkbildningens organisationer, ofta företrädare av länsbildningsförbunden, har mött företrädare för regionen inför arbetet med kulturplanerna. Det framgår dock sällan av planerna under vilka former samrådet skett, vilket syftet har varit eller vad samråden resulterat i. Intervjuerna indikerar att samråden ofta kretsat kring hur folkbildningen ska beskrivas i planerna.

När frågan om samråd diskuteras är det viktigt att ha i åtanke att kontaktvägarna mellan regionala företrädare och folkbildningens organisationer är komplexa och mångfacetterade, både formella och informella, och dessutom omfattar fler områden än kulturplanerna.

Många regioner befinner sig fortfarande i ett utvecklingsskede och prövar sig fram, både vad gäller samrådets form och innehåll. Flera av de utmaningar och mål som anges i kulturplanerna gäller just att få till stånd bättre samråd och dialog med folkbildning och civilsamhälle.

I arbetet med de regionala kulturplanerna är det uppenbart att man från regionernas sida önskar en samrådspart på samma nivå – alltså regionala representanter för olika delar av kulturlivet. I detta perspektiv framstår länsbildningsförbundens roll som betydelsefull, vilket också framgår i kulturplaner och i intervjuer.

Denna kartläggning innefattar inte folkbildningsorganisationernas eget perspektiv på samråden i kultursamverkansmodellen, men det är tydligt att frågan om deras intresse och kapacitet för att delta har stor betydelse. Folkbildningen och civilsamhället omfattas inte anslagsmässigt av kultursamverkansmodellen och en fråga är i vilken grad denna brist på direkta ekonomiska incitament påverkar folkbildningsorganisationernas intresse av att involvera sig i samråd kring kulturplanerna.

Det som denna kartläggning visar i fråga om samråd rimmar väl med vad som framkommit i tidigare rapporter om kultursamverkansmodellen, som då har fokuserat på civilsamhället i allmänhet och inte primärt på folkbildningens organisationer. I en uppföljning från riksdagens kulturutskott konstateras exempelvis att kultursamverkansmodellen rent allmänt lett till ökade kontakter mellan olika regionala kulturaktörer. Samtidigt framhålls

att civilsamhället har ett begränsat inflytande inom modellen, och att frågan om vem som representerar civilsamhället är problematisk.¹⁴

I en promemoria från Kulturdepartementet från 2017 ges förslag om framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Här framhålls att

Dialogen med det civila samhället bör utvecklas inom kultursamverkansmodellen. Det bör ske genom att landstingen vid framtagandet av kulturplaner tydliggör metoderna för och syftena med dialogen för det civila samhällets aktörer. (sid 28)¹⁵

Den sammanfattande bilden är att folkbildningen medverkar i samråd om kulturplanerna och att förbättringspotential finns – både vad gäller samrådets form, omfattning och innehåll.

5.1.4. Folkbildningen *involveras*

Det finns anledning skilja mellan å ena sidan det *samråd* som staten föreskriver – och den *samverkan* som i många kulturplaner ses som en viktig nyckel till regional kulturutveckling. Mer och bättre samverkan mellan olika kulturaktörer är, som tidigare framhållits, något som eftersträvas och lovordas i samtliga kulturplaner.

Det är dock tveksamt om man kan påstå att kulturplanerna ger uttryck för några mer djupgående strategiska analyser för hur civilsamhället i allmänhet och folkbildningen i synnerhet ska *involveras* i och samverka med, andra delar av det regionala kulturlivet.

En hel del exempel ges visserligen där folkhögskolor och studieförbund gör konkreta kulturinsatser. Det finns också gott om allmänt formulerade förhoppningar om ökad samverkan som ett sätt att uppfylla kulturpolitiska mål, där folkbildningsorganisationer och civilsamhället pekas ut som potentiella samverkansparter. Det finns däremot få uttalanden om hur man på ett mer systematiskt sätt ska uppnå denna samverkan, exempelvis mellan kulturinstitutioner och folkbildningsorganisationer. Samverkan förespråkas rent allmänt, men hur den ska gå till, vem som ska ansvara för att samverkan kommer till stånd och utifrån vilka förutsättningar den ska ske är i många kulturplaner höljt i dunkel.

---

¹⁴ Sveriges Riksdag, 2015/16: RFR4. Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen.

¹⁵ Regeringskansliet Kulturdepartementet, Ds 2017:8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen.

5.2. Höga förväntningar – oklara förutsättningar

Det är uppenbart att kulturplanerna uttrycker höga förväntningar på folkhögskolor och studieförbund, på deras medverkan i att uppfylla olika kulturpolitiska ambitioner, även om de sällan innehåller några mål direkt riktade till folkbildningen.

Den som i kulturplanerna söker analyser av folkbildningens och civilsamhällets *förutsättningar* att leva upp till dessa förväntningar får leta desto mer. Snarare ges bilden av att folkbildningen förväntas finnas ”till hands”, utan att deras faktiska möjligheter att göra det blir belysta i någon större utsträckning. Flera kulturplaner nämner visserligen regionernas reguljära anslag till studieförbund och folkhögskolor, men det är mycket sällsynt att detta stöd i kulturplanerna relateras till insatser inom kulturområdet.

En närmare samverkan mellan det offentliga (i det här fallet regionerna) och civilsamhället (här främst studieförbund och folkhögskolor), reser exempelvis frågan om relationen mellan en oberoende ideell sektor och en politiskt styrd offentlig verksamhet. Denna relation är inte okomplicerad, men problematiseras knappast alls i kulturplanerna.

Både vad gäller positionering, samråd, involvering och förutsättningar är det viktigt att uppmärksamma de skillnader som finns mellan studieförbund och folkhögskolor, och även mellan rörelsefolkhögskolor och de skolor som har landsting/regioner som huvudman. Kulturplanerna diskuterar sällan dessa skillnader, även om det framkommer på det sätt som de beskrivs i planerna. Dock framskymtar att de regionägda folkhögskolorna – som ju finns i ett slags läge mellan civilsamhälle och offentlig verksamhet – ibland har en särställning, genom deras tydligare organisatoriska och finansiella koppling till regionerna.

5.3. Några utmaningar

Avslutningsvis formuleras här några utmaningar för framtiden, sprungna utifrån vad som i denna kartläggning framkommit i kulturplaner och intervjuer med regionföreträdare. Några utmaningar riktas till regionerna, andra i första hand till folkbildningens organisationer.

5.3.1. Samrådsformer som fungerar

Att det finns mer att göra för att utveckla samrådsformerna mellan region och folkbildning/civilsamhälle bekräftas i denna kartläggning och även av de utredningar som gjorts tidigare. På många håll i landet pågår också ett arbete där olika modeller för samråd prövas, såväl inför att nya kulturplaner ska antas som under de treåriga kulturplanperioderna.

5.3.2. Förutsättningar för vidgad samverkan

Det är uppenbart att några regioner ser en utmaning i att forma kulturplaner med ett vidgat perspektiv, från den starka betoningen på kultursamverkansmodellens kulturområden och de ”egna” kulturinstitutionerna, till att mer strategiskt analysera och planlägga regionens hela kulturliv, i all sin bredd.

Mer samverkan med folkbildningsorganisationer och övrigt civilsamhälle efterfrågas redan nu i många kulturplaner, men planerna är ofta vaga när det gäller former, ansvar och förutsättningar för hur denna samverkan ska ske. I det perspektivet är en utmaning att ytterligare diskutera och belysa folkbildningens och det övriga civilsamhällets förutsättningar – exempelvis ekonomiska resurser och organisatoriska villkor.

Om regionernas höga förväntningar och förhoppningar på folkbildningens centrala plats i kulturlivet ska omsättas i faktisk verksamhet, kan detta behöva följas av nya finansiella prioriteringar – med ökade resurser för folkbildningens och civilsamhällets kultur inom ramen för, eller vid sidan av, kultursamverkansmodellen. Anslagsutvecklingen under senare år, både från regionerna och kommunalt håll, har snarare pekat i motsatt riktning.

5.3.3. Folkbildningens vilja och kapacitet

För folkbildningens organisationer innebär kultursamverkansmodellen både utmaningar och möjligheter. En central fråga är i vilken utsträckning folkhögskolor och studieförbund vill och har möjlighet att påverka den regionala kulturpolitiken. En annan är i vilken grad de vill svara upp mot de förväntningar som uttrycks i kulturplanerna. Ytterligare en betydelsefull fråga är i vilken utsträckning och på vilka områden folkbildningsorganisationerna vill och har kapacitet att agera *gemensamt*, och i vilken grad man hellre föredrar att agera *enskilt*, som enskilda folkhögskolor och studieförbund.

5.3.4. Folkhögskolor och studieförbund – nav för det ideella kulturlivet?

Denna kartläggning visar, liksom tidigare utredningar, att civilsamhällets roll i kultursamverkansmodellen varken är självklar eller enkel. I varje region finns ett stort antal lokala kulturföreningar, tillfälliga nätverk, projekt och enskilda ideella entusiaster. Vem företräder detta mångfacetterade och ”myllrande” ideella kulturliv i regionalt kulturpolitiska sammanhang? Frågan har inget enkelt svar, men det är uppenbart att många regioner ser folkbildningens nära relationer till det lokala föreningslivet som en tillgång i regionernas kulturliv. I det perspektivet kan en fråga för framtiden vara i vilken grad folkbildningen, kanske i synnerhet studieförbunden, har en möjlighet att utveckla en samordnande roll, som ett slags nav för det regionala ideella kulturlivet?

5.4. En blick mot framtiden

Slutligen lämnas ordet till regionerna – och de kulturplaner som stått i fokus för denna kartläggning.

Landstinget Dalarna vill ... integrera bildningen i den infrastruktur som skapats i spåren av Kultursamverkansmodellens dialogmöten med kommuner, civilt samhälle och kulturskapare. ... Nu tar vi ett helhetsgrepp om kultur och bildning, som ju ytterst handlar om demokrati, delaktighet och samhällsutveckling och försöker, där det är möjligt, att inte skilja frågorna åt. (Visa vägen – Dalarnas kultur- och bildningsplan 2016–2018, sid 5)

Utmaningen är att utveckla samband för inflytande från den lilla kommunpolitiken på lokal nivå, över till den stora kommunpolitiken och vidare till regional nivå. Den regionala kulturplanen i Västmanland har under 2012–2014 skapat en helt ny arena för ökat engagemang i regionala kulturfrågor. Genom samverkan mellan landstinget, kommunerna, civilsamhället och kulturskapare skapas delaktighet och länskänsla för arbetet. Inom kulturområdet är det många olika aktörer och intressen inblandade, kontakter och initiativ korsar varandra. Den regionala kulturplanen har skapat förutsättningar för att alla drar åt samma håll i ett ömsesidigt samspel utifrån olika aktiviteter. (Landstinget Västmanland. En livskraftig region, Regional Kulturplan 2015–2018, sid 5)

Insatser för folkbildningen och för civilsamhället var under 1980- och 90-talen nästan helt åtskilda från den nationella kulturpolitiken, men har i samband med kultursamverkansmodellen och den nya kulturpolitiken åter getts en stark position. Detta ger ett viktigt stöd till kulturpolitiken i Norrbotten för vilken koordineringen av de två infrastrukturerna, den offentliga och civilsamhälleliga, är ett livsvillkor. (Norrbottens Läns Landsting. Kulturplan för Norrbotten 2014–2016, sid 11)

De här tre citaten indikerar att den regionala kulturpolitiken befinner sig i utveckling och att kultursamverkansmodellen och de regionala kulturplanerna är centrala faktorer i denna utveckling. Det som citaten gemensamt signalerar är en ambition om ökad samverkan och koordinering mellan olika delar av det regionala kulturlivet – där folkbildningen och civilsamhället ges mer framträdande roller.

Referenser

Regionala kulturplaner

Landstinget Dalarna. Visa vägen – Dalarnas kultur- och bildningsplan 2016–2018.

Landstinget i Uppsala län. Regional kulturplan för Uppsala län 2015–2017.

Landstinget Sörmland. Kulturplan Sörmland 2015–2017.

Landstinget Västernorrland. Kulturplan för Västernorrland 2015–2018.

Landstinget Västmanland. En livskraftig region – Regional Kulturplan 2015–2018.

Norrbottnens Läns Landsting. Kulturplan för Norrbotten 2014–2016 (Region Norrbotten: Komplettering för 2017).

Region Gotland. Region Gotland kulturplan 2017–2020.

Region Gävleborg. Ett kulturliv som ger livskraft och skapar sammanhang. Kulturplan för Gävleborg 2016–2018.

Region Blekinge. Blekinges regionala kulturplan 2015–2019.

Region Halland. Hallands kulturplan 2017–2020.

Region Jönköpings län. Regional kulturplan Jönköpings län 2015–2017.

Region Kronoberg. Regional kulturplan för Kronobergs län 2015–2017.

Region Skåne. Regional kulturplan för Skåne 2016–2019.

Region Värmland. Värmlands kulturplan 2017–2020.

Region Västerbotten. Västerbottens läns kulturplan 2016–2019.

Region Örebro län. Det här utvecklar vi tillsammans! Örebro läns kulturplan 2016–2019.

Region Östergötland. Kulturplan för Östergötland 2016–2019.

Regionförbundet i Kalmar län. Kulturplan Kalmar län 2015–2017.

Regionförbundet Jämtlands län. Kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2015–2018.

Västra Götalandsregionen. Västra Götalands regionala kulturplan 2016–2019.

Samtliga regionala kulturplaner har laddats ner från respektive regions webbplats.

Övrigt

Folkbildningsrådet, 2012. Folkbildning och regionala kulturplaner, en kartläggning.

www.folkbildningsradet.se.

Folkbildningsrådet Fakta om folkbildning 2017. www.folkbildningsradet.se.

Folkbildningsrådet. Årsredovisning med verksamhetsberättelse 2016. www.folkbildningsradet.se.

Regeringskansliet Kulturdepartementet, Ds 2017:8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen.

SFS 1991:977. Förordning om statsbidrag till folkbildningen. Senast ändrad 2015.

Sveriges Riksdag, 2015/16: RFR4. Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen.

